

Luhanka

ELÄMÄÄ PÄIJÄNTEEN RANNALLA

Luhangan kunnan tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2023

Kunnanhallitus

25.3.2024 § 39

Tarkastuslautakunta

16.5.2024 § 36

Kunnanvaltuusto

18.6.2024 § 16

Sisällys

Vuoden 2023 toimintakertomus – kunnanjohtajan katsaus	4
Hallintokunnat	5
Yleishallinto	5
Toiminnan rahoituksen toteutuminen	5
Vuosikate ja tilikauden alijäämä	6
Väestökehitys	6
Omaisuuuden ja tonttien myynti	7
Kuntayhteistyö	8
Tilinpäätöksen tunnusluvut	9
Luhangan kunnanvaltuusto vuonna 2023	10
Luhangan kunnanhallitus 2023	12
Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä, talouden näkökulma	16
Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	16
Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kunnassa	20
Sivistystoimi	22
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	22
Varhaiskasvatus	22
Esi- ja perusopetus	24
Kansalaisopisto	27
Musiikki- ja taideoppilaitokset	28
Vapaa-aikatoimi	28
Kirjasto	29
Tekninen toimi	32
Tekninen ja ympäristölautakunta	32
Kokoukset	32
Yksityistiet	33
Liikenneväylät	33
Ympäristönsuojelu	33
Rakennustoiminta	35
Maa- ja metsätilat	36
Ruokahuolto	36
Maaseututoimi	37
Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutuminen	39
Henkilöstötilinpäätös 31.12.2023	40

Eläkkeelle siirtyminen	40
Sairauspoissaolot	40
Kunnan henkilöstö 2023	41
Tuloslaskelma.....	42
Tase	44
Siirtosaamisten olennaiset erät	46
Kokonaistulot ja -menot	47
Tuloslaskelman liitetiedot.....	51
Omistukset muissa yhteisöissä (LTT6)	54
Konsernituloslaskelma	59
Konsernin rahoituslaskelma.....	60
Konsernitase	61
Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet	63
Luettelo käytetyistä tilikirjoista 2023	64
Tilinpäätöksen laatimista ja esittämistä koskevat liitetiedot	65
Tilinpäätöksen allekirjoitukset.....	66

Vuoden 2023 toimintakertomus – kunnanjohtajan katsaus

Hyvinvointialueet aloittivat vuoden 2023 alusta lukien ja kuntien perusturvan palvelut siirtyivät hyvinvointialueen vastuulle. Kuntien tärkeimmäksi toimialaksi tuli hyvinvointi- ja sivistyspalvelut, teknisen toimen palvelut sekä kunnan elinvoimatyö.

Luhangan kunnan tilinpäätös on alijäämäinen vuonna 2023. Taseessa on kuitenkin aiempien vuosien jälkeen edelleen ylijäämiä noin 2,4 miljoonan euroa. Se taas on välttämätön puskurit seuraaville vuosille, kun kuntatalouteen liittyy jatkossa monia muitakin epävarmuustekijöitä. Kuntatalous on useissa kunnissa ajautumassa hyvinvointialueuudistuksen ja sen luoman kuntien uuden rahoitusmallin kautta suuriin vaikeuksiin. Luhangassakin on syytä laatia tarvittavat tasapainotustoimet vuoden 2024 kuluessa, jotta talouden tasapaino saavutetaan. Kunnassa voidaan edetä harkiten ja samalla seurata, mihin suuntaan valtionosuusuudistus muuttaa kunnan rahoituksellista tilannetta.

Hyvinvointialueuudistus on joka tapauksessa tuomassa muutoksia tulevina vuosina. Luhangan osalta se aiheuttaa niin taloudellisia kuin toiminnallisia uhkakuvia vaikka kunta on kaikin tavoin pyrkinyt toimimaan niin, että palveluverkosto kunnassa on kunnossa myös määräaikaisten vuokrasopimusten jälkeen. Tällä hetkellä kuitenkin on jo nähtävissä, että uudistus on johtamassa suureen sotepalvelupisteiden ja yksiköiden karsintaan. Kunnilla niin kuin myös Luhangalla on suuri kiinteistöriski sote-rakennuksissaan, kun kolmen vuoden suoja-aika umpeutuu vajaan parin vuoden päästä.

Ilonaihetta Luhankaan toi kuitenkin lasten syntyvyys, kun kuntaan syntyi kuusi lasta. Väestön määrä onkin pysynyt viime vuosina 700 asukkaan tuntumassa, mikä ainakin toistaiseksi osoittaa, että se ei ole jatkuvasti laskevalla käyrällä.

Lähitulevaisuudessa on muutosten osalta tulossa ainakin TE25-uudistus, kiinteistöverouudistus, valtionosuusuudistus ja SOTE-palveluverkkouudistus. Kunnan tulee pystyä ennakoivasti reagoimaan ja sopeuttamaan toimintaansa edellä mainittuihin nähdessä. Pitkäjänteinen ja kestävä taloudenpito on nyt entistä tärkeämpää, mutta myös vaikeammin ennustettavaa. Pieni kuntamme tarvitsee nyt vakautta jatkuvien suurien muutosten keskellä.

Luhangassa 25.3.2024

Tuomo Kärnä
Kunnanjohtaja

Hallintokunnat

Yleishallinto

Yleishallinto on tukipalvelu, joka vastaa kunnan keskeisimmistä päätöksistä, niiden valmistelusta ja toimeenpanosta sekä antaa toimialaansa kuuluvia asiantuntijapalveluja. Valtuuston ja kunnanhallituksen lisäksi yleishallinnon toimintoja ovat hallinto-, henkilöstö- ja talouspalvelut, tietohallinnon ylläpito sekä asumispalvelut. Hallintokunnan vastuulla on esimerkiksi vaaliasioiden valmistelu- ja toimeenpanoasiat sekä sisäiset palvelut, mm. tietohallinto ja tarvikehankinnat.

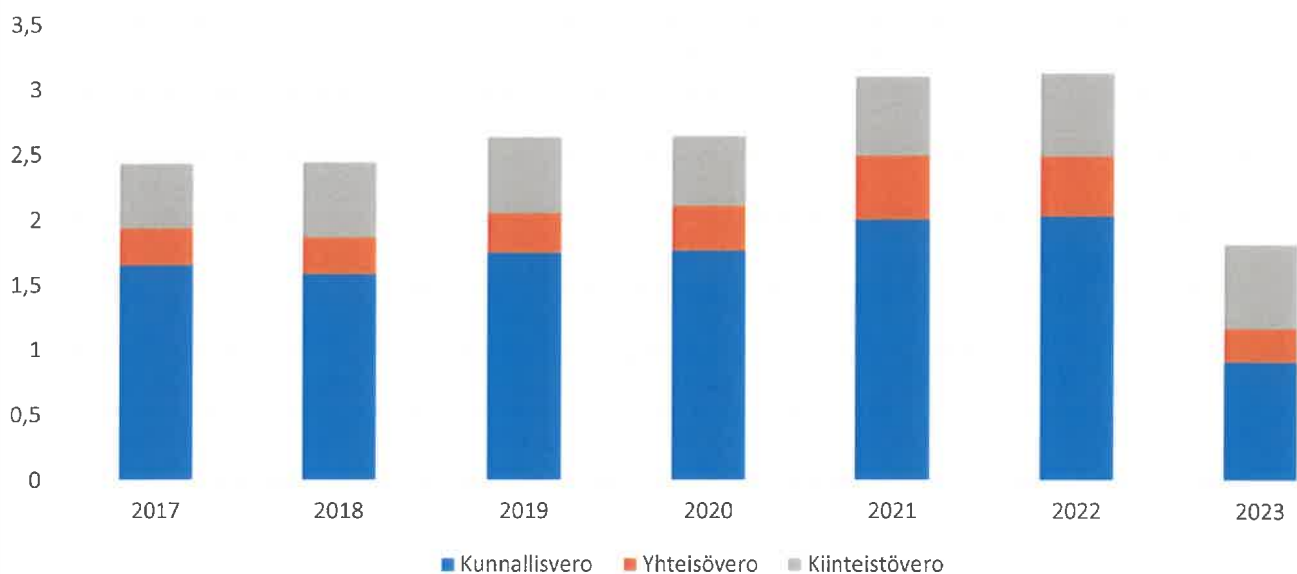
Toiminnan rahoituksen toteutuminen

Valtionosuudet olivat 677.218,00 euroa (TA23 oli 664.030) ja verotulot 1.819.338,50 euroa (TA23 oli 1.780.000 euroa). Osinkotuottoja tuli 29.316,51. Metsänmyyntituloja ei tullut vuodelta 2023.

Verotulot 2017–2023

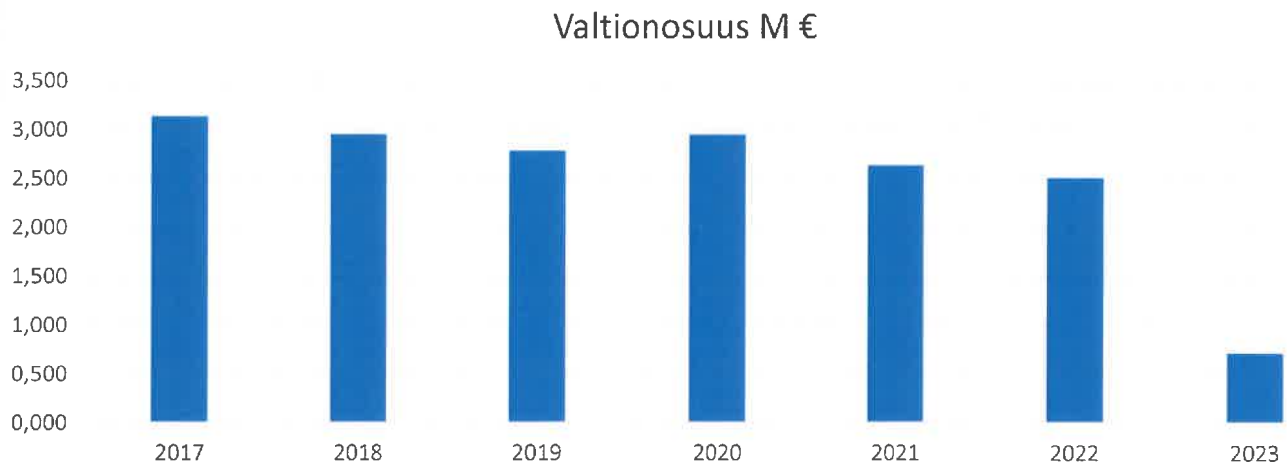
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kunnallisvero	1,655	1,588	1,751	1,767	2,006	2,034	0,912
Yhteisövero	0,286	0,284	0,308	0,348	0,495	0,464	0,259
Kiinteistövero	0,495	0,577	0,585	0,535	0,609	0,639	0,647
Verot yhteensä	2,436	2,449	2,645	2,65	3,11	3,14	1,818

Verotulot

Valtionosuudet 2017 – 2023

Vuosi	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Valtionosuus M €	3,143	2,958	2,789	2,954	2,638	2,512	0,677

Vuosikate ja tilikauden alijäämä

Vuosikate on negatiivinen - 86.470,11 (2022 +234.576,07 €)
Tilikauden alijäämä on - 250.260,34 (2022 + 53.661,86 €)

Kertaluonteiset erät**Tuloslaskelma**

- Keski-Suomen verkkoholding Oy:n saneerausvelkojen takaisin maksua kunnalle 7304,76 euroa
- Nuoren itsenäistymisvarojen maksu hyvinvointialueelle 18685,75 euroa
- Kunnan ylijäämän palautus / Keski-Suomen pelastuslaitoksen loppuselvitys 3 492,72

Lainakannan muutos, investoinnit ja poistot

Vuonna 2023 pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 203.142 euroa ja pitkäaikaisia tai lyhytaikaisia lainoja ei nostettu, jolloin pitkäaikaisten lainojen muutos oli vähennystä 203.142 euroa. Investoinnit olivat 68.251,54 euroa ja poistot 187.510,36 €.

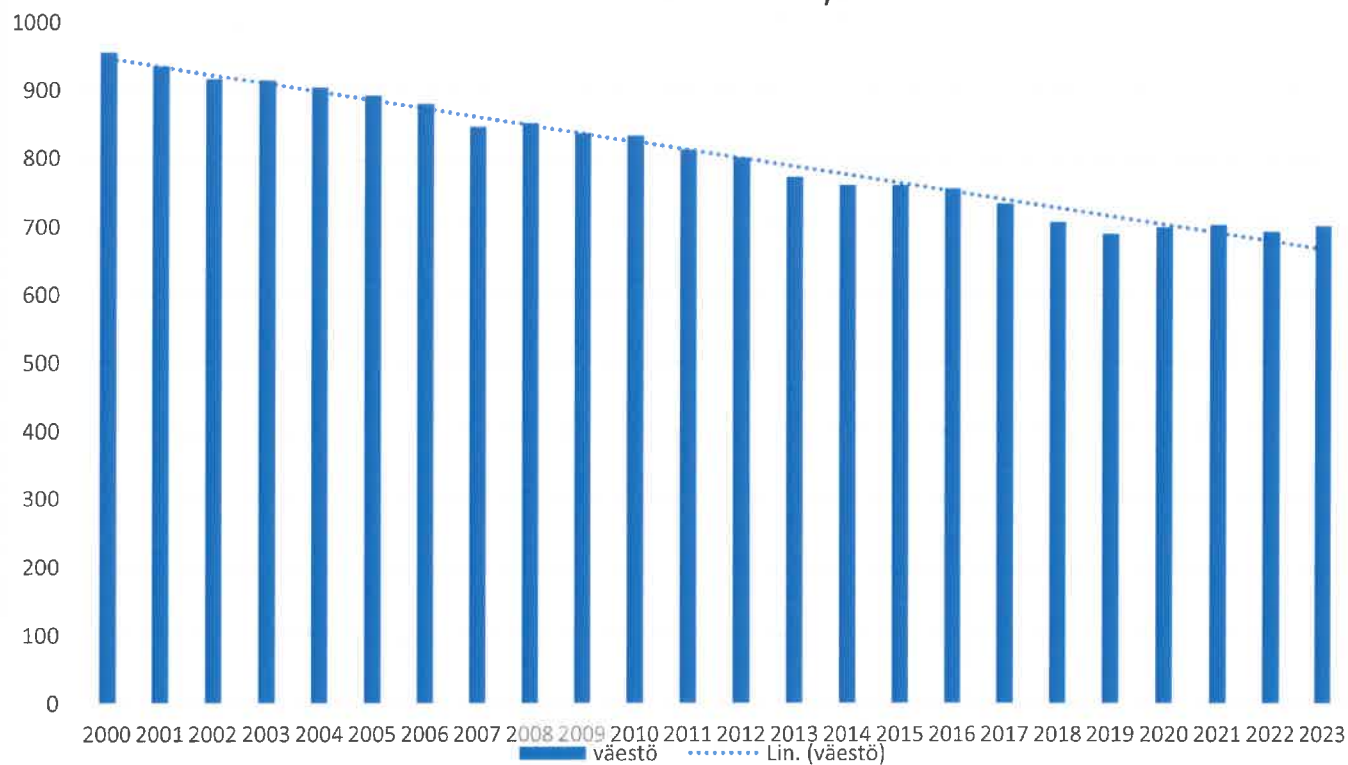
Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Kunnanhallitus allekirjoittaa tilinpäätöksen ja esittää, että tilikauden alijäämä - 250.260,34 merkitään taseen yli-/alijäämä -tilille.

Väestökehitys

Kunnan väkiluku oli vuoden lopussa 701 henkilöä, jolloin kunnan väestö lisääntyi vuoden aikana yhdeksällä henkilöllä. Luhankaan syntyi kuusi lasta. Luhangassa kuoli 14 henkilöä. Luhanka oli edelleen Keski-Suomen harvoja nettomuuttovoittokuntia luvun ollessa 15. Luonnollinen väestömuutos oli 8 henkilöä negatiivinen ja nettomaahanmuutto kolme henkilöä.

Asukasluvun kehitys

Omaisuuksien ja tonttien myynti

Kunta myi seuraavat kohteet:

- Yksi asuintontti Hepoluhdan alueelta
- Entinen kirjastorakennus kirkonkylältä

Kuntayhteistyö

Ammatillisen koulutuksen järjestämiseksi kunta on mukana Jyväskylän koulutuskuntayhtymässä.

Työterveyshuolto toteutui kuntien omistaman Työterveys Aallon kautta

Kansalaisopiston harraste- ja koulutuspalvelut hankittiin ostopalveluna Jyväskylän kansalaisopistolta.

Vuodesta 2015 alkaen Luhangan ja Joutsan kunnilla on ollut yhteinen ympäristötarkastajan virka. Virkaa hallinnoi Luhanka ja viranhaltijan tehtävät jakaantuvat 60/40 periaatteella kuntien kesken.

Luhangan maaseutuhallinnosta vastaa isäntäkuntamallilla Laukaan kunta. Maaseututoimen yhteistoiminta-alueen sopimuskuntia ovat Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Laukaa, Luhanka, Muurame, Toivakka ja Uurainen. Yhteistoiminta-alueeseen sisältyy myös tukihallintoyksikkö. Kuntien järjestettäväksi määrätty lakisääteinen maaseutuhallinto hoidetaan yhteistoiminta-alueen hallintoyksikössä Laukaassa. Sopimus sisältää kaikki kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle säädetyt tehtävät ja palvelut.

Matkailussa Keski-Suomessa aloitettiin uusi matkailun strategiakausi (v. 2021-2025). Jyväskylän kaupunki neuvotteli Keski-Suomen kuntien kanssa uudet yhteistyösopimukset vuosille 2022–2024. Kaikkiaan 18 kuntaa mukaan lukien Luhangan kunta allekirjoitti määräaikaista sopimukset Visit Jyväskylä Regionin kanssa uudelle toimintakaudelle.

Luhanka kuuluu Jyväskylän seudun ympäristöterveyden yhteistoiminta-alueeseen. Ympäristöterveyden tehtävänä on yksilöön, väestöön, eläimiin ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy.

Rakennustarkastajan viranomaistyötä kunta ostaa Joutsan kunnalta yhden päivän viikossa.

Tilinpäätöksen tunnusluvut

	2023	2022	2021
Toimintatuotot	811 016,65	995 021,48	932 326,04
Toimintakulut	3 362 847,92	6 418 588,63	6 176 648,90
Toimintakate	-2 551 831,27	-5 423 567,15	- 5 244 322,86
Toimintakate €/asukas	-3 640,27	- 7 826,22	- 7 459,92
Verotulot	1 819 338,50	3 138 592,55	3 110 017,54
Verotulot €/asukas	2 595,35	4 528,99	4 423,92
Valtionosuudet	677 218,00	2 511 649,00	2 638 527,00
Valtionosuudet €/asukas	966,07	3 624,31	3 753,24
Vuosikate	86 470,11	234 576,07	516 771,26
Vuosikate €/asukas	123,35	338,49	735,09
Poistot	187 510,36	213 631,36	221 792,88
Tulos	-250 260,34	53 661,86	300 822,20
Investoinnit	68 251,54	12 204,46	47 367,55
Investoinnit €/asukas	97,36	17,61	67,38
Lainakanta	2 290 945,00	2,494 087,00	2 694 785,00
Lainakanta €/asukas	3 268,11	3 598,97	3 833,26
Lainakannan muutos	-203 142,00	- 200 698,00	- 200 698,00
Suhteellinen velkaantuneisuus	85 %	53 %	51 %
Vuosikate/poistot %	46 %	110 %	233 %
Kumulatiivinen yli-/alijäämä	2 435 211,77	2 685 472,11	2 631 810,25
Kumulatiivinen yli-/alijäämä €/asukas	3 473,91	3 875,14	3 743,68
asukasluku	701	693	703
Kuntakonsernin yli-/Alijäämä, €/asukas	- 448,36	298,51	142,49
Kuntakonsernin vuosikate	- 100 769,21	534 903,29	431 639,72
Kunnan tuloveroprosentti	5,86 %	18,50 %	18,5 %
Kuntakonsernin lainakanta, €/asukas	3 442,12	6 464,27	3 833,26
Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuneisuus	83 %	66 %	68 %
Vieras pääoma	2 826 554,52	3 520 122,95	3 409 590,74
Saadut ennakot	-	-	-
Käyttötulot	3 307 573,15	6 645 263,03	6 680 870,58
Konsernin yli-/alijäämä	- 314 302,73	206 866,54	100 170,18
Konsernin lainakanta	2 412 925,06	4 479 736,65	2 694 785,00
Konsernin vieras pääoma	2 934 760,93	5 862 462,94	5 800 729,03
Konsernin saadut ennakot	6314,81	-	5 820,45
Käyttötulot	3 554 182,35	8 890 162,39	8 473 209,99

Luhangan kunnanvaltuusto vuonna 2023

Valtuutettujen määrä 15. Paikat puolueittain: Kesk. 6, Kok. 4, SDP 2, PS 2, KD 1.

Puheenjohtaja	Merivirta Marjo	Kesk.
I varapuheenjohtaja	Räsänen Juhani	KD. 8.6. alkaen Luhangan Puolesta Pro Luhanka
II varapuheenjohtaja	Polvela Eino	Kesk.

Jäsenet

Ahola Risto	PS
Aro Antti	PS
Haverinen Pentti	Kesk. 19.1.2023 saakka
Huttunen Antti	SDP
Inkeroinen Hannu	Kesk.
Nurminen Marja-Leena	Kesk.
Nyman Ville-Petteri	SDP
Seimola Pertti	Kok.
Viinikainen Martti	Kesk. 19.1.2023 alkaen
Vilkman Pirkko	Kesk.
Virtaniemi Aki	Kok.
Virtaniemi Elina	Kok.
Weijo Hilka	Kok.

Kunnanvaltuuston keskeisimmät päätökset vuonna 2023

Tarkastuslautakunnan väliraportti
Sidonnaisuusrekisteritietojen päivittäminen
Ympäristöterveydenhuollon yhteistoimintasopimuksen hyväksyminen
Eronpyyntö kunnan luottamustehtävistä - Pentti Haverinen
Keski-Suomen Verkkoholding Oy:n yrityssaneerausohjelman hyväksyminen
Kuntien välinen sopimus koskien Keski-Suomen pelastuslaitos –liikelaitos
Eronpyyntö luottamustehtävistä - Markku Huuskola
Tilapäisen valiokunnan asettaminen
Virkanimikkeen muutos
Talousarvioehdotus vuodelle 2023 sekä taloussuunnitelman vuosille 2024 ja 2025
Tilapäisen valiokunnan selvitys
Hallintosäännön päivitys
Tilapäisen valiokunnan esitys valtuustolle
Tilinpäätös varainhoitovuodelta 2022
Tarkastuslautakunnan vaali
Kunnanhallituksen vaali
Kaavoituskatsaus 2023
Äänestysaluejaotuksen muuttaminen Luhangan kunnassa vuodelle 2024 ja siitä ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle
Kiinteistökauppakirja Hepolehto 28
Lisätalousarvio 2023

Keski-Suomen työllisyysalueiden valmistelu
Pien-Päijänteiden rantaosayleiskaava
Tuloveroprosentin määrääminen vuodelle 2024

Kiinteistöveroprosentin määrittäminen vuodelle 2024

Kuntatodistusohjelman perustaminen

Lausunto tarkastuslautakunnan arviointikertomukseen

Luhangan kunnan luottamushenkilöiden palkkiosäännön 8.6.2017 kumoaminen

Hankintaohjeen päivittäminen

Talousarvio vuodelle 2024 ja taloussuunnitelmat vuosille 2025-2026

Eropyyntö luottamustehtävästä - Vuokko Kalmari-Haverinen

Eropyyntö luottamustehtävästä - Karoliina Heikkonen

Luhangan kunnan hyvinvointikertomuksen vuosiraportti 2022 ja hyvinvointisuunnitelma vuosille 2024-2025

Lainahakemus Luhangan vesihuolto Oy

Luhangan kunnanhallitus 2023

Jäsenmäärä 7, paikat puolueittain Kesk. 3, Kok. 2, PS 1, SDP 1

Puheenjohtaja	Weijo Hilikka	Kok.
Varapuheenjohtaja	Vilkman Pirkko	Kesk.
Jäsenet	Aro Antti	PS
	Haverinen Pentti	Kesk. 19.1.2023 saakka
	Huttunen Antti	SDP 31.7.2023 saakka
	Nurminen Marja-Leena	Kesk.
	Nyman Ville	SDP 1.8.2023 alkaen
	Viinikainen Martti	Kesk. 19.1.2023 alkaen
	Virtaniemi Aki	Kok.

Kunnanhallituksella oli kertomusvuoden aikana yhteensä 21 kokousta.

Kunnanhallituksen keskeisimmät päätökset vuonna 2023

Oikaisuvaatimus kunnanhallituksen päätös § 178/2022 Hannu Heinonen
Eroilmoitus Luhangan Vesihuolto Oy:n hallituksesta – Sakari Halmemies
Valtionavustus julkiselle sosiaali- ja terveydenhuollolle covid-19 epidemiasta vuonna 2022 aiheutuviin
kustannuksiin

Tuuliharjun hyvinvointiterassi

Käyttötalouden toteuma 11/2022

Rakennustarkastajan irtisanoutuminen

Talousarvioehdotus vuodelle 2023 sekä taloussuunnitelmat vuosille 2024 ja 2025

Teknisen johtajan rekrytointi

Sopimus rakennusvalvonnan palveluiden ostamisesta

Avustushakemus - Itä-Hämeen museoyhdistys ry – Vuoksenrantaseura ry

Vesihuoltolaitosten organisaatiopäivitys

Valtuuston päätösten täytäntöönpano ja päätökset 19.1.2023

Teknisen johtajan vaali

Luhangan Vesihuolto Oy:n hallitusvalinnat

Palvelukeskus Tuuliharjun vaalitoimikunnan asettaminen

Maanmittaustoimitus, Vesijätön lunastus 2021-668722

Maanmittaustoimitus, Vesijätön lunastus 2021-668760

Jätevesiputkien poisto

Lausuntopyyntö tilapäiseltä valiokunnalta

Eronpyyntö kunnan luottamustehtävistä - Pentti Haverinen

Hallintosäännön päivitys

Vanhus- ja vammaisneuvoston jäsenen valinta

Lausunto Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle valituksesta (Hannu Heinonen) tuulivoimarakentamista ohjaavan osayleiskaavan laatimisen käynnistämistä koskevassa asiassa

Lausunto Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle valituksesta (Esko Nieminen) tuulivoimarakentamista ohjaavan osayleiskaavan laatimisen käynnistämistä koskevassa asiassa

Valtuuston päätösten täytäntöönpano ja päätökset 9.3.2023

Tilinpäätös varainhoitovuodelta 2022

Kesätyöntekijät**Luhangan Vesihuolto Oy:n hallituksen esitys ja lainahakemus****Suur-Savon Sähkön hallintoneuvoston jäsenen esitys****Jyväskylän kesäyliopistoyhdistys ry:n kevätkokousedustaja ja evästys kevätkokoukseen****Omaishoitajien tukeminen****Varajäsenen nimeäminen Maaseutukehityksen hallitukseen****Kunnanhallituksen kokouskutsu****Valtuuston päätösten täytäntöönpano ja päätökset 17.4.2023****Tarkastuslautakunnan vaali****Arkiston poistoluettelo****Luhangan kunnan sähkönhankintapalvelujen järjestäminen****Kunnan lausunto Keski-Suomen maakuntakaava 2040 viranomaisehdotuksesta****Kunnanjohtajan palkan tarkastaminen****Ruokahuollon muutos****TE-palveluiden siirto paikallistasolle vuoden 2025 alusta****Avustushakemus - Eläkeliiton Luhangan yhdistys ry****Kokousedustaja Tammijärven vesiosuuskunnan varsinaiseen kokoukseen****Kunnanhallituksen vaali****Avustushakemus – Luhangan musiikkiyhdistys ry****Vakuutusten kilpailutus ja vakuutusyhtiön valinta****Hallintosihteerin rekrytointi****Ruokapalveluvastaavan rekrytointi****Valtuuston päätösten täytäntöönpano ja päätökset 8.6.2023****Esitutkintalain tarkoittama selvitys – tutkinnan päätös****Kaavoituskatsaus 2023****Äänestysaluejaotuksen muuttaminen Luhangan kunnassa vuodelle 2024 ja siitä ilmoittaminen Digi- ja väestövirastolle****Valitus hallinto-oikeudelle Keski-Suomen hyvinvointialueen valtuuston päätöksestä 13.06.2023 § 50 “Keski-Suomen sairaanhoitopiirin tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2022”****Keski-Suomen Verkkoholding Oy:n ja Keski-Suomen Valokuituverkot Oy:n välinen sulautuminen****Selvitys Luhangan Vesihuolto Oy:n tilasta****Avustushakemus – Luhangan kotiseutuyhdistys ry****Entisen kirjastorakennuksen ja määräalan myyminen****Kiinteistökauppakirja Hepolehto 28****Käyttötalouden toteuma 1-6/2023****Lisätalousarvio 2023****Huoltorakennuksen KVR-urakoitsijan valinta****Valtuuston päätösten täytäntöönpano ja päätökset 30.8.2023****Vastaus Jyväskylän seudun ympäristöterveyden selvityspyyntöön****Sähköntoimittajan valinta ajanjaksolle 1.1.2024-31.12.2027****Tarjoukset leimikoista****Vastaus hallinto-oikeuden lausuntopyyntöön 1047/2023****Lainahakemus Luhangan Vesihuolto Oy****Keski-Suomen työllisyysalueiden valmistelu****Presidentinvaalin ja europarlamenttivaalien äänestyspaikat 2024****Esitys Luhangan kunnanhallitukselle – Luhangan Keskustan kunnallisyhdistys ry****Vaalilautakunnan asettaminen vuoden 2024 presidentinvaalia ja europarlamenttivaaleja varten**

Palvelukeskus Tuuliharjun vaalitoimikunnan asettaminen vuoden 2024 presidentinvaalia ja europarlamenttivaaleja varten

Pien-Päijänteen rantaosayleiskaava

Luhangan kunnan luottamushenkilöiden palkkiosäännön 8.6.2017 kumoaminen

Hankintaohjeen päivittäminen

Tuloveroprosentin määrittäminen vuodelle 2024

Kiinteistöveroprosentin määrittäminen vuodelle 2024

Kuntatodistusohjelman perustaminen

Työryhmän selvitys luottamushenkilön menettelystä

Oikaisuvaatimus – Kunnanhallituksen päätös § 159 / 2023 – Lainahakemus Luhangan Vesihuolto Oy

Eropyyntö luottamustehtävästä - Vuokko Kalmari-Haverinen

Päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin mallin (EVA) käyttöönotto

Kenkiin laitettavien liukuesteiden hankinta yli 75-vuotiaille kuntalaisille

Selitys Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle Keski-Suomen hyvinvointialueen aluehallituksen antamaan lausuntoon koskien kuntien valitusta Keski-Suomen hyvinvointialueen valtuuston päätöksestä 13.6.2023 § 50

Valtuuston päätösten täytäntöönpano ja päätökset 23.10.2023

Varhaiskasvatuspalvelujen muuttaminen ryhmäperhepäivähoidosta päiväkodiksi

Luhangan kunnan hyvinvointikertomuksen vuosiraportti 2022 ja hyvinvointisuunnitelma vuosille 2024-2025

Asianhallintajärjestelmän käyttöönotto ja tiedonohjaussuunnitelman hyväksyminen

Vuoden 2024 talousarvion ja vuosien 2025-2026 taloussuunnitelman hyväksyminen

Käyttötalouden toteuma 10/2023

Lausunto tarkastuslautakunnan arviointikertomukseen

Edustajien nimeäminen Keski-Suomen vesienhoidon yhteistyöryhmään vuosille 2024-2029

Kaavoitustyöryhmän asettaminen

Strategiatyöryhmän asettaminen

Itsenäistymisvarat / salassapidettävä / JulkL 24.1. § 25 kohta

Etsivänuorisotyö

Oikaisuvaatimus – Varhaiskasvatuspalvelujen muuttaminen ryhmäperhepäivähoidosta päiväkodiksi

Huoltorakennuksen MR-urakoitsijan ja kokonaisurakoitsijan valinta

Eropyyntö luottamustehtävästä - Heikkonen

Luhangan kunnanvaltuuston valitsevat toimielimet:

Kunnanvaltuuston suhteellisten vaalien vaalilautakunta 2021–2025

Kunnanhallitus 2021–2023

Keskusvaalilautakunta 2021–2025

Lupalautakunta 2021–2025, 1.6.2022 alkaen Tekninen ja ympäristölautakunta

Hyvinvointilautakunta 2021–2025, 1.6.2022 alkaen Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Tarkastuslautakunta 2021–2025

Tarkastustoimi

Kunnan hallinnon ja talouden tarkastusta varten valtuusto on valinnut toimikautensa ajaksi tarkastuslautakunnan, johon kuuluu 5 jäsentä sekä tilintarkastusyhteisö Mikkelin Tilintarkastus Oy.

Tarkastuslautakunta

Juhani Räsänen, puheenjohtaja

Eino Polvela, varapuheenjohtaja

Susanna Nurmi, jäsen

Risto Masalin, jäsen

Tuula Väänänen, jäsen

Tarkastuslautakunta kokoontui 10 kertaa vuonna 2023

Kunnanvaltuusto erotti luottamuspuolan takia tarkastuslautakunnan kokouksessaan 17.4. Päätös ei ole vuoden vaihteessa saanut vielä lainvoimaa. Valtuusto valitsi uuteen lautakuntaan:

Pertti Seimola, puheenjohtaja

Eino Polvela, varapuheenjohtaja

Pirjo Kosonen, jäsen

Sakari Halmemies, jäsen

Pirkko Sievänen, jäsen

Vaalit

Vaaleja varten kunnassa on keskusvaalilautakunta. Sen tehtävänä on huolehtia kunnallisten, alueellisten ja valtiollisten vaalien järjestämisestä kunnassa. Luhangassa oli vielä vuoden 2023 loppuun kaksi äänestysaluetta äänestysalue 1 Kirkonkylä ja äänestysalue 2 Tammijärvi. Kunnanvaltuusto päätti elokuun kokouksessaan yhdistää äänestysalueet niin että jatkossa kunnassa on vain yksi yhteinen äänestysalue.

Yhteistoiminta

Kunnassa on asetettu yhteistoimintalain mukainen yhteistoimintaelin ja se kokoontuu tarpeen mukaan. Toimielimen kokoonpanon muodostavat kunnanjohtaja, tekninen johtaja (työsuojelupäällikkö), työsuojeluvaltuutettu sekä työntekijöiden edustus järjestöistä JHL, Super, Juko ja TEHY. Yhteistoimintaelin ei kokoontunut vuonna 2023.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä, talouden näkökulma

Tilinpäätöksessä 2023 on huomioitu, että hyvinvointialue on korjannut maaliskuussa 2023 yksipuolisesti sairaanhoitopiirin tilinpäätöstä vuodelta 2022 siten, että se on perunut sairaanhoitopiirin kirjanpitoon tehdyn peruspääoman alentamiskirjauksen. Hyvinvointialue toimi tässä vastoin sairaanhoitopiirin lainvoimaista päätöstä. Peruspääoman alentamiskirjauksen korjaaminen ei ole mikään harkitsemattoman ja/tai harmittoman virheen korjaaminen tilinpäätöksessä, joka voitaisiin tehdä viranhaltijatyönä ja viedä tilinpäätöksen osana hyvinvointialueen päätöksentekijöille hyväksyttäväksi. Kyseisellä ratkaisulla kumotaan hyvän hallinnon vastaisesti sairaanhoitopiirin valtuuston lainvoimainen päätös. Hyvinvointialueella olisi ollut lainmukaisia keinoja saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi ylimääräisen muutoksenhaun kautta. Keski-Suomen kunnat ovat valittaneet hyvinvointialueen tilinpäätöksestä, minkä hyvinvointialueen valtuusto hyväksyi sairaanhoitopiirin uusilla muutetuilla tiedoilla. Kunnan intressi tässä asiassa on noin 60.000 euroa.

Kunnan talouden kehitysnäkymissä on poikkeuksellisen paljon epävarmuutta. Hyvinvointialue on toteutunut 1.1.2023 ja sen seurauksena kunnan talouden koko ja rakenne ovat muuttuneet merkittävästi. Muutoksen jälkeen kuntien tulo- ja menovirrat ovat helpommin hallittavissa. Merkittävää epävarmuutta talouden hallintaa tuo kuntien valtionosuusudistus. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia ja sote-uudistuksen voimaantulon sekä TE-uudistuksen jälkeistä tilannetta. Uudistuksen lähtökohdaksi on otettu tavoite varmistaa eri kokoisten kuntien edellytykset järjestää lakisääteiset peruspalvelut kaikkialla Suomessa, ottaa huomioon muuttotappiokuntien tarpeet ja eri alueiden demografisen kehityksen sekä vahvistaa kasvavien kuntien ja kaupunkien edellytykset investoida kasvuun ja hoitaa sosiaalisia ongelmia. Tavoitteena on uudistaa peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmä hallitusohjelman linjausten mukaisesti sekä lisätä järjestelmän ymmärrettävyyttä ja läpinäkyvyyttä. Aikataulun osalta tavoitteena on, että hallituksen esitys voidaan antaa eduskunnalle kevälistuntokaudella 2025 ja uusi lainsäädäntö tulisi voimaan 1.1.2026. Tämä uudistuksen tuloksena voi olla merkittävä Luhangan kunnan valtionosuuksien leikkaus suhteessa vuosiin 2023 ja 2024.

Julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyy valtion työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille 1.1.2025. Työllisyysalueita tulee olemaan yhteensä 45. Kunnat ja kuntien muodostamat yhteistoiminta-alueet ilmoittivat työ- ja elinkeinoministeriölle lokakuun loppuun 2023 mennessä, miten ne aikovat järjestää palvelut. Luhangan osalta järjestäminen tapahtuu eteläisen Keski-Suomen kuntien kesken. Muutoksen on suunniteltu olevan kustannusneutraali kuntiin päin.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Luhangan Vesihuolto Oy

Kunta perusti Luhangan Vesihuolto Oy:n valtuuston päätöksellä kvalt. 8 § / 9.3.2017. Yhtiön ensimmäinen tilikausi alkoi 28.9.2017 ja päättyi 31.12.2018. Yhtiön perustamisen tarkoituksena on ollut eriyttää vesihuolto kokonaan erilliseksi toiminnaksi kunnan taseesta. Samalla tavoitteena on kumppanin hakeminen yhtiölle vuoden 2019 alusta lukien seutukunnalta tai muuna yhteistyönä.

Verkoston haavoittuvuuksia on sekä jäteveden johtamisessa että talousveden saatavuudessa. Toistaiseksi Luhangan vesihuollon verkostojen yhteys Joutsan verkostoihin on turvannut ongelmatilanteissa vesihuollon toimintaa Luhangassa.

Vesihuollon toimiala on kriittinen yhteiskunnan palvelutoimiala, ja siitä johtuen verkostossa esiintyvät ongelmat ovat koko yhteiskunnan toiminnan kannalta merkittäviä. Tämä edellyttää verkoston ajantasaista ylläpitoa, jatkuvaa seurantaa sekä korvaavia järjestelmiä mahdollisen vesikriisin sattuessa.

Vesihuoltoyhtiön vähimmäistavoitteena on kattaa toiminnallaan vesihuollosta aiheutuvat kustannukset sekä varautuminen riskeihin ja investointeihin yhtiön tulorahoituksella. Yhtiö ei ole pystynyt hoitamaan veloitteitaan koko sen toiminta aikana ja se muodostaa kunnan suurimman yksittäisen riskikokonaisuuden.

Yhtiö on aloittanut aktiivisen valmistelun kohti yritysyhteistyötä valmistelemalla yhtiön taustoja ja toimintoja yhteistyökuntoon. Pienin resurssein työ etenee hitaasti. Tilinpäätöksen kirjoitushetkellä yhtiöllä ei ole operatiivista johtoa.

Taloyhtiöt

Kunta omistaa kolme osakeyhtiömuotoista taloyhtiötä kokonaan, on yhdessä enemmistöosakas ja yhdessä vähemmistöosakas. Näistä osakeyhtiömuotoisista yhtiöistä neljä on käytännössä velattomia ja yhdessä on edelleen valtionlainaa.

Taloyhtiötarkastelussa keskeiseksi muodostuu käyttöaste ja vuosikorjaukset siten, että asuntokannan arvo säilyy myös tulevaisuudessa.

Taloyhtiöiden riskeinä ovat alhainen käyttöaste ja pitkän aikavälin kunnossapidon mahdollinen laiminlyönti, jonka seurauksena huono kierre voimistuu. ARAn käynnistämässä hankkeissa eri puolilla maata on lopulta päädytty vuokra-asuntalon purkamiseen, kun edellä mainittu huonon kehityksen kierre on toteutunut. Luhangan kunta on budjetoinut vuosittain määrärahoja asuntokannan ylläpitoon ja kunnan tulee edelleen arvioida näiden määrärahojen riittävyyttä asuntokanta huomioon ottaen. Myös osasta asuntokannan luopumista tulee harkittavaksi.

Henkilöstöriski

Yksittäisiin viranhaltijoihin ja työntekijöihin kohdistuvat psykososiaaliset ulkoiset paineet sekä maalittaminen vaikuttavat henkilöstön motivaatioon ja työssä jaksamiseen tuoden sitä kautta merkittävän riskin kunnan palveluntuotannolle. Myös laajat työnkuvat haastavat osaamista ja työssäjaksamista mikä tulee työnantajan ottaa huomioon.

Rahoitusriski

Kunnan lainakannasta koko kanta on pitkäaikaista velkaa ja lyhytaikaista kuntatodistusluottoa ei ole ollenkaan. Kunnan leasingvastuut ovat tilinpäätöshetkellä yhteensä 4635,84 €. Kunnalla on tällä hetkellä vankka kassa, joten rahoitusriskiä ei käytännössä ole. Kunnan rahoitusasema on heikentynyt hyvinvointialuemuutoksen jälkeen ja kirjoitushetkellä aseman paranemiseen ei ole näkyvissä muutosta parempaan.

Oikeudelliset riskit

Oikeudellisia riskejä hallitaan parhaiten ennakolta varmistamalla päätösten ja oikeustoimien asianmukainen ja huolellinen valmistelu sekä toiminnan lainmukaisuus. Kunnan viranhaltijoilla on keskeinen rooli oikeudellisten riskien ennakkolisessä tunnistamisessa ja hallinnassa. Oikeudellisten riskien hallitsemiseksi

organisaation hankinta- ja sopimusoikeudellista osaamista tulee vahvistaa ja järjestelmällä valmistelijoille sopimushallinnan perusteita ja hankintoja koskevaa koulutusta.

Hyvän tilinpäätöstarvian edellyttämän oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi on syytä antaa tieto myös keskeisistä oikeudenkäynneistä. Niitä on vireillä tällä hetkellä kaksi asiaa

- valitus hallinto-oikeudessa, jossa on kyse kaavoitussopimuksen solmimisesta.
- valitus hallinto-oikeudessa Keski-Suomen hyvinvointialueen valtuuston päätöksestä 13.06.2023 § 50 "Keski-Suomen sairaanhoitopiirin tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2022"

Talouden tasapainottamisohjelma

Kunnalla ei ole tällä hetkellä talouden tasapainottamisohjelmaa. Talouden tämän hetken suunnan takia tasapainottamisohjelmaa on syytä harkita toteutettavaksi.

Työllisyys

Työvoimapalveluiden järjestämistä vastuu siirtyy valtion työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille 1.1.2025. Luhanka kuuluu eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueeseen, jonka pääpaikka on Jämsä. Luhangasta on TE24 ja KOTO24 uudistusta valmisteleviin työryhmiin ja kokouksiin osallistuneet vuoden 2023 aikana hyvinvointijohtaja ja kunnanjohtaja. Tulevassa uudistuksessa työllisyyden ja yritysten kasvua tukevat julkiset palvelut tulevat osaksi kuntien työllisyys- ja elinvoimatehtäviä. Uudistuksen tavoitteena on palvelurakenne, joka edistäisi parhaalla mahdollisella tavalla työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisäksi työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta. Uudistuksessa huomioidaan myös palvelujen yhdenvertainen saatavuus.

Tällä hetkellä TE-palveluissa on käytössä Pohjoismainen työvoimapalvelumalli, joka otettiin käyttöön 2.5.2022 mallissa työnhakija veloitetaan hakemaan aktiivisesti joko ajan työtä ja hän saa työnhakuunsa yksilöllistä tukea ja ohjausta entistä aikaisemmassa vaiheessa. Työnhakijan on oltava aktiivinen ja haettava joka kuukausi työpaikkoja (1-4), jotta oikeus työttömyysturvaan säilyy.

Työllisyyden hoito vaatii moniammatillista tiivistä yhteistyötä ja seuranta TE-palveluiden sekä hyvinvointialueen kanssa. Tärkeä osa työllisyyden hoitoa on asiakkaiden ohjaus ja neuvon. Yksilöllisen ohjauksen avulla voidaan saada työtön työnhakija paremmin työllistymään tai vaihtoehtoisesti saadaan hänet oikeampaan palvelupolkuun. Aktivointisuunnitelmat on tehty yhteistyössä työllisyyspalveluiden ja hyvinvointialueen kanssa yhteistyössä. Luhangan kunnasta asiakastapaamiset TE-palveluiden kanssa on tehty pääosin Teams-yhteydellä. Luhangan kylätalolla ja Joutsan työvarikolla järjestettiin TE- lähipalveluita vuoden aikana kuntalaisille n. 6 kertaa. Työvarikolla järjestimme yhdessä Joutsan kunnan, TE keskuksen ja hyvinvointialueen kanssa lokakuussa teemapäivän, jonka aiheena oli Hyvinvoinnilla työelämään - tukea työkyvyn kysymyksiin. Osallistujia oli paikalla molemmista kunnista. Kunnalle työllistettiin vuonna 2023 määrääjäksi 1 työntekijä työllistämistuella. Kuntouttava työtoiminta järjestettiin Luhankalaisille Joutsan työvarikolla.

Työttömien työnhakijoiden määrä on noussut edelliseen vuoteen verrattuna. Nuorisotyöttömyyttä ei ole viime vuonna ollut. Yli 50 vuotiainen työttömien määrä nousut. Pitkäaikaistyöttömyys nousussa. Kunta maksoi vuonna 2022 työmarkkinatukea takaisin valtiolle 73 640,49 e ja viime vuonna 2023 takaisin maksettava summa oli 55 098,66 e eli 18 541,83 e vähemmän, kun edellisenä vuonna.

2023	kunnan työikäiset	työttömät työnhakijat	% koko Keski-Suomi	% Luhanka	nuoret työttömät (alle 27-vuotiaat)	pitkäaikaistyöttömät kunnassa
tammikuu	279	33	12,0	11,6	0	9
helmikuu	279	37	12,3	13,3	0	7
maaliskuu	279	36	11,9	12,9	0	6
huhtikuu	279	31	11,7	11,1	0	6
toukokuu	279	29	11,2	10,4	0	8
kesäkuu	279	31	12,7	11,1	0	9
heinäkuu	279	30	13,2	10,8	0	12
elokuu	279	30	11,7	10,8	0	11
syyskuu	279	29	11,6	10,4	0	15
lokakuu	279	27	11,8	9,7	0	17
marraskuu	279	32	12,00	11,5	0	16
joulukuu	279	33	11,00	11,8	0	17

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kunnassa

Hyvinvointialue tuotti terveysterveys – ja sosiaalipalvelut mutta kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen on kunnan tärkeimpiä perustehtäviä. Terveydenhuoltolaki (1326/210) 12 § velvoittaa kuntia seuraamaan asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia, sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Hyvinvointityötä tehdään yhdessä kaikkien kunnan toimialojen sekä hyvinvointialueen kanssa. Kunnan johtoryhmän, sivistys - ja hyvinvointilautakunnan, hyvinvointijohtajan sekä hyvinvointityöryhmän tehtävänä on huolehtia, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet sekä toimenpiteet sulautuvat osaksi kunnan toiminnan ja talouden suunnittelua.

Luhangan kunnassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä vastaa hyvinvointijohtaja. Tehtäviin kuuluu myös hyvinvoinnin ja terveyden kokonaisvaltainen edistäminen, yhteistyön koordinointi eri toimialojen ja järjestöjen kanssa, osallisuuden edistäminen ja hyvinvointikertomuksen/raporttien laadinta. Syksyllä valmistui vuoden 2022 hyvinvoinnin raportti. Otimme myös 2023 kunnassa käyttöön EVA ennakkovaikutusten arvioinnin päätöksen teon tueksi ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Kouluterveyskyselyn tulokset käsiteltiin sivistys - ja hyvinvointilautakunnan kokouksessa. Joulukuussa valmistui kunnan hyvinvointisuunnitelma vuosille 2024 –2025, jonka painopistealueet ovat seuraavat:

- Hyvä liikunnallinen, toimintakykyinen ja turvallinen arki kaikenikäisille
- Osallisuus ja yhdessä tekeminen
- Hyvinvointia ja terveyttä edistävät palvelut
- Lapsi - ja perhelähtöiset palvelut

Terveyttä ja toimintakykyä lisääviä fysioterapeutin ohjaamia liikuntaryhmiä on kunnassa tarjolla Tammijärvellä sekä Luhangan kirkonkylässä kylätalolla. Kuntosalien ryhmä- ja vapaa vuorot tarjoavat mahdollisuuden omatoimiseen liikuntaan myös.

Luhanka on mukana Hykari hankkeessa, joka kouluttaa vapaaehtoisia ikäihmisten avuksi ja iloksi. Toimintaa koordinoi kunnassa hyvinvointijohtaja. Koulutuksen lisäksi osallistuimme "lainaa aikaasi kamppanjaan" joka oli kirjastojen kanssa yhteistyössä toteutettu ajatuksena kertaluontoinen vapaaehtoistyön tekeminen. Hykari toiminta on hienosti vakiintunut myös Luhangan Marttojen toimintaan. Martat ulkoilevat ja järjestävät kausiluontoista tekemistä itsenäisesti asuville ikäihmisille. Toiminta tuo toivottua seuraa ja hyvinvointia osallistujille.

Kolmannen sektorin järjestämä aktiivinen toiminta kunnassa ja seurakunnan hyvinvoinnin piiri sekä kuukausittain järjestettävä hyvinvointipäivä kylätalolla on myös tärkeää hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa. Kunnassa jaettiin joulukuussa kenkiin kiinnitettäviä liukuesteitä yli 70 - vuotiaille kuntalaisille 163 kpl kaatumista ehkäisevänä toimenpiteenä.

Lapsiperheet

Luhangan kunta pitää tärkeänä lapsiperheiden ja heidän hyvinvointinsa tukemista. Kunnassa on 2019 alkaen maksettu "vauvarahaa" 1000 euroa vuodessa kymmenen vuoden ajan perheille, joille syntyy/adoptoidaan vauva. Lisäksi vauvaperheet saavat kunnan maksamaa kodinhoitoapua 6 pv (6 h/pv) lapsen ensimmäisen elinvuoden aikana. Palvelu toteutetaan ostopalveluna yksityisiä seutukunnan palveluntuottajia käyttäen. Kotiavulla halutaan tukea ja lisätä perheiden hyvinvointia.

MLL:n perhekahvilatoiminta on ollut tauolla nyt useamman vuoden pienten lasten vähyyden vuoksi, mutta käynnistyi kokeilumielessä uudelleen, koska vuonna 2023 kuntaan on syntynyt 6 lasta. Myös nuorisokahvilatoiminta on aloittanut toimintansa kerran viikossa Luhangan koulun tiloissa. Nuorisokahvilan toiminta pyörii myös MLL:n avustuksella kunnassa.

Sivistystoimi

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Luhangan kunnan sivistys- ja hyvinvointilautakunnan alaisuuteen kuuluvat sivistyksen toimialalta varhaiskasvatus, koulu-, kirjasto- ja vapaa-aikatoimi sekä vapaan sivistystyön (kansalaisopisto) lisäksi sivistystoimeen liittyvä hanketyö.

Hyvinvointilautakunnan nimi muutettiin vuoden 2023 alussa sivistys- ja hyvinvointilautakunnaksi. Puheenjohtajana toimi Pertti Seimola sekä jäseninä Pentti Haverinen (ja osan vuotta Martti Viinikainen), Emma Karppinen, Pirkko Vilkmán ja Elina Virtaniemi. Lautakunta koostui neljästä jäsenestä ja puheenjohtajasta kuten aikaisemminkin.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta kokoontui yhteensä kuusi (6) kertaa vuoden 2023 aikana ja pykälää kertyi yhteensä 60.

Luhangan kunnan sivistys- ja hyvinvointilautakunnan perustehtävänä on sivistyksen toimialalta huolehtia esi- ja perusopetuksen, kirjastotoimen, liikunta ja vapaa-aikatoiminnan ja muun sivistystoiminnan toteuttamisesta ja kehittämisestä. Toiminnan peruseriaatteina ovat aktiivisuus, ajantasaisuus, turvallisuus, laatutietoisuus, monipuolisuus ja tasapuolisuus.

Vuodesta 2004 alkaen Luhangassa on jaettu vuosittain sivistystoimen palkinto. Sivistystoimen palkinto jaetaan joko yhdelle tai useammalle sivistyksen, kulttuurin tai vapaa-ajan saralla kunnostautuneelle kuntalaiselle. Toimintavuonna 2023 sivistystoimen kulttuuripalkinnon sai Nisulan Pihatupa. Palkinnon suuruus oli 900 €.

Keski-Suomen Liikunta ry toivoi, että kunnat valitsevat omasta kunnastaan vuoden 2023 liikuntateko -palkinnon saajan. Palkittavan valinnassa tuli nostaa esiin kunnassa merkittävästi liikunta-aktiivisuutta lisäävä toimija/toiminta. Palkittava sai olla valmentaja, ohjaaja, urheiluseura tai muu toimija/toiminta. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta nimesi vuoden 2023 liikuntateon saajaksi Antti Aron.

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta jakoi vapaa-aikatoimen avustukset vuodelle 2023 luhankalaisille toimijoille seuraavasti:

Luhangan Ampujat ry	2 000 €
Luhangan Väre ry	2 000 €
MLL:n Luhangan paikallisyhdistys ry	2 000 €
Tammijärven Tammi ry	2 000 €

Varhaiskasvatus

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

Varhaiskasvatuksen keskeisenä tehtävänä oli tukea perheiden kasvatustyötä ja lasten myönteistä kasvua sekä kehitystä perheiden ja yhteiskunnan muuttuvien tarpeiden mukaisesti. Työelämän vaatimusten

muuttuessa myös varhaiskasvatuksen tuli vastata perheiden tarpeisiin esimerkiksi tarjoamalla varhaisvatusta perheiden tarpeeseen muuttuvina läsnäoloaikoina.

Luhangan kunta järjesti alle esikouluikäisille lapsille varhaiskasvatuspalvelut ryhmäperhepäivähoitona. Varhaiskasvatusta annetaan Tammijärvellä ryhmäperhepäivä-hoitokodissa, jossa paikkoja on yhteensä 12 alle 6-vuotiaille lapsille. Vuoden 2023 aikana kirjoilla ryhmäperhepäivähoidossa oli yhteensä yksitoista (11) lasta. Alle 3- vuotiaita lapsia oli kuusi (6) ja 3-5 vuotiaita lapsia oli (5). Lisäksi esiopetusta täydentävässä varhaiskasvatuksessa oli lukuvuonna 2023 keväällä kolme (3) ja syksyllä (3). Varhaiskasvatuksen ryhmäperhepäivähoidossa työskenteli kaksi (2) lastenhoitajaa ja yksi (1) perhepäivähoitaja.

Tarvittaessa varhaiskasvatuspalveluja ostetaan Jyväskylän seudulliselta päivähoidon palvelualueelta tai lähikunnista. Ostopalvelua käytetään Luhangassa silloin, kun perheiden hoidontarve liittyy esimerkiksi vuorotyön vaatimukseen ja tarvitaan ilta- tai ympärivuorokautista hoitoa. Luhangan kunta ei ostanut vuonna 2023 varhaiskasvatuspalvelua muilta kunnilta. Luhangan kunta myy myös omia varhaiskasvatuspalvelujaan muille kunnille silloin kun varhaiskasvatuksen lapsimäärä sen sallii. Varhaiskasvatuksessa oli yksi (1) muun kuntalainen alle 3- vuotias lapsi vuonna 2023.

Ajankohtaista varhaiskasvatuksessa 2023

Vuonna 2018 voimaan astuneen varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Päivähoito on näin osa tätä kokonaisuutta, jonka täydentää pedagogisesti perustellut kasvatuksen ja opetuksen osa-alueet.

Varhaiskasvatuksen esimiehenä sivistysjohtajalla oli henkilökunnan kanssa säännölliset tapaamiset. Viikoittain pidettiin viikkosuunnitelmaan liittyvä palaveri ja kuukausittain omat työyhteisön palaverit tai kokoukset. Henkilökunnalla oli mahdollisuus saada päivittäin yhteys puhelimitse, sähköpostilla tai Teams-yhteyden kautta omaan esimieheen, vaikka hän toimikin hallinnollisena esimiehenä, eikä ollut aina saatavilla ryhmäperhepäivähoidon tiloissa. Sivistysjohtaja työskenteli vuoden 2023 lähityöpäivät pääosin työpisteellään Luhangan koululla, ja oli näin myös fyysisesti tavoitettavissa henkilökunnalle useampana päivänä viikossa.

Hyvityskäytännöt lasten poissaolojen aikana vanhemmille olivat käytössä, samoin ilmoitusvelvollisuus keväällä ja syksyllä lasten poissaoloista lomien tai muiden vapaiden vuoksi. Tämä auttoi suunnittelemaan toimintaa, järjestämään sisäisiä työjärjestelyjä tai sijaisuuksia. Ryhmäperhepäivähoito sijaitsee Luhangan koulun yhteydessä, mikä mahdollisti henkilökuntaresurssin joustavan käytön siellä, missä sitä tarvittiin ja mahdollisti sijaisuuksien järjestämisen sisäisin järjestelyin.

Luhangan varhaiskasvatuksessa alettiin tehdä uutta varhaiskasvatussuunnitelmaa kesällä 2022. Se valmistui elokuussa 2023. Lasten yksilölliset varhaiskasvatussuunnitelmat laadittiin yksilöllisesti jokaiselle lapselle yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus toimi yhteistyössä Luhangan koulun kanssa. Viikoittain varhaiskasvatus ja esikoululaiset leikkivät yhdessä, kerran kuukaudessa he osallistuivat musiikkileikkikouluun esikoululaisten kanssa ja käyttivät säännöllisesti koulun liikuntatiloja. Varhaiskasvatuksesta asioitiin säännöllisesti kirjastossa.

Luhangan varhaiskasvatuksen henkilökunnasta yksi (1) lastenhoitaja toimi syksyllä 2023 ruokahuollon sijaisena tarvittaessa, jos lapsimäärä varhaiskasvatuksesta sen sallii. Varhaiskasvatuksessa oli vuonna 2023 (1)TET- eli työelämään tutustu ja Joutsan yhtenäiskoulusta ja kesätöissä kolme (3) kesäharjoittelijaa.

Esi- ja perusopetus

Toimintavuonna 2023 esi- ja perusopetusta annettiin Luhangan koulussa Tammijärvellä.

Luhangan koulussa oli 31.12.2023 yhteensä 50 oppilasta. Heistä kolme (3) osallistui esiopetukseen ja 47 perusopetukseen. Oppilaat tulivat Luhangan kouluun neljän (4) kunnan alueelta: Luhangasta, Joutsasta, Jyväskylästä ja Hartolasta.

Luhangan koulun kotikuntatilasto 31.12.2023

Kunta	Esiopetus	1.-6.lk	Yhteensä
Hartola	-	1	1
Joutsa	-	6	6
Jyväskylä	1	3	4
Luhanka	3	36	39
Yhteensä oppilaita	4	46	50

Luhangan koulun henkilökunta

Vuonna 2023 Luhangan koululla työskenteli yhteensä neljä (4) luokanopettajaa. Luokanopettajista kolme (3) työskenteli vakinaisessa luokanopettajan virassa. Yksi (1) luokanopettajista toimi päätoimisena tuntiopettajana (luokanopetus) määräaikaisessa tehtävässä ajalla 9.8.23-31.7.2023 ja yksi (1) luokanopettajista toimi määräaikaisessa tehtävässä ajalla 10.8.23-31.7.24. Samanaikaisesti määräaikaisen tuntiopettajan tehtävässä toimi yksi henkilö.

Yksi (1) päätoiminen tuntiopettaja opetti koulussa englannin kieltä ja toimi toisena ohjaajana koulun iltapäivätoiminnassa 31.7.23 saakka. Pitkäaikainen kielten opettaja jäi eläkkeelle 1.8.2023 alkaen. Erityisopetuksesta vastasi yksi (1) päätoiminen tuntiopettaja (erityisopetus) (16 h/viikko) 31.7.2023 saakka. Elokuusta 2023 alkaen koulun laaja-alaiselle erityisopettajalle kuului myös varhaiskasvatuksen erityisopetuksen konsultointitehtävä maksimissaan 8 tuntia / kuukaudessa. Tämä muutos johtui 1.8.2022 voimaan tulleesta varhaiskasvatuslain päivityksestä. Luhangan varhaiskasvatuksessa ei ole omaa varhaiserityisopettajaa. Varhaiskasvatuslain muutoksen jälkeen kaikilla varhaiskasvatuksen asiakkailla on oikeus kolmiportaiseen tukeen ja kaikissa varhaiskasvatusyksiköissä on annettava tarvittaessa erityisopetusta. Esiopetuksesta vastasi vuonna 2023 esiluokanopettaja.

Elokuusta 2023 alkaen laaja-alaisen erityisopettajan tehtävää hoitanut kaksoiskelpoinen opettaja vastasi kieltenopetuksesta (englanti ja ruotsi) 12 tuntia viikossa ja laaja-alaisen erityisopetuksesta 12 tuntia viikossa.

Koulun henkilökuntaan kuului yksi (1) vakituinen koulunkäynninohjaaja, joka työskenteli oppitunneilla koulu-aikaan ja iltapäivällä hän toimi vastuullisena ohjaajana iltapäivätoiminnassa eli ilttiksessä. Lisäksi koululle palkattiin yksi (1) koulunkäynninohjaaja määräaikaiseen tehtävään ajalle 10.8.-22.12.2023. Samalla tämä työntekijä toimi joustavasti sijaisena sekä varhaiskasvatuksessa että luokanopetuksessa.

Luhangan koulun henkilökunnan kokoonpano 1.1.-31.12.2023

Opetushenkilökunta	Työsuhde (virka/määräaikainen)	Opetusvelvollisuus/ työtunnit/viikko
Luokanopettaja	Virka toistaiseksi	24 h /23 h
Luokanopettaja	Virka toistaiseksi	24 h /26 h

Esiluokanopettaja	Virka toistaiseksi	24 h/ 23 h
Luokanopettaja	Virka määräaikainen 1.1.23-31.7.2023 ja 10.8.23- 1.6.2024	21h/23h 16h/ 18 h
Päätoiminen tuntiopettaja (englanti)	Virka toistaiseksi	24/12 h
Päätoiminen tuntiopettaja (erityisopetus)	Virka toistaiseksi	24/12 h
	Yhteensä	120 h/ 127 h
Muu henkilökunta		
Koulunkäynninohjaaja	Työsuhde toistaiseksi	38 h 15 min/viikko
Koulunkäynninohjaaja	Työsuhde määräaikainen 10.8.-22.12.2023	38 h 15 h/viikko
Sivistysjohtaja/rehtori	Virka toistaiseksi alkaen 4.12.2022	36 h 15 min/viikko

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta on päättänyt hyväksyä Luhangan koulun tuntikehykseksi 127 h lukuvuodelle 2023–2024.

Luhangan kunnassa esiopetusta täydentävää varhaiskasvatusta ennen esiopetuksen alkua ja sen jälkeen järjestettiin vuonna 2023 ryhmäperhepäivähoitokodissa. Koulun alkuopetuksen oppilaiden osalta aamupäivätoimintaa järjestettiin samoin tarvittaessa varhaiskasvatuksessa. Tähän toimintaan vuonna 2023 osallistui yhteensä seitsemän (7) lasta. Luhangan koulun vakituinen koulunkäynninohjaaja toimi vastuunohjaajana koululaisten iltapäivätoiminnassa. Hänen lisäksi kolmena iltapäivänä avustavana ohjaajana ja vakituksena sijaisena vastuunohjaajan poissa ollessa toimi englannin kielenopettaja toukokuun 2023 loppuun asti. Määräaikainen koulun käynninohjaaja toimi vastuullisena toisena ohjaajana elokuusta 2023 alkaen lapsiryhmän ollessa 12 tai enemmän. Koululaisten iltapäivätoimintaa järjestettiin vuonna 2023 päivittäin klo 12.45–16.00 välisenä aikana. Koululaisten iltapäivätoiminta täytti lakisääteisen iltapäivätoiminnan kriteerit, joten Luhangan koulu sai valtion myöntämän valtionosuuden toiminnan järjestämiseen. Tämä valtionosuus määräytyi vuoden 2022 ohjaustuntien mukaan.

Koululaisten iltapäivätoimintaan vuonna 2023 osallistuneet lapset

Kuukausi	Lapsia
tammi	14
helmi	14
maalis	14
huhti	14
touko	14
elo	14
syys	14
loka	14
marras	14
joulu	14
Yhteensä	140

Koululaisten iltapäivätoimintaan koulupäivin sai ilmoittautua ensisijaisesti kaikki Luhangan koulun 1.–2. luokan oppilaat sekä muiden vuosiluokkien erityisen ja tehostetun tuen tarpeessa olevat oppilaat. Koululaisten iltapäivätoiminnassa toimi vuonna 2023 yksi ryhmä. Ryhmäkoko määräytyi niin, että yhtä ohjaajaa kohti ryhmässä oli maksimissaan 12 lasta. Tämä määrä ylittyi tiistaisin, keskiviikkoisin ja torstaisin ja siksi ohjaajia toimi näinä päivinä ryhmässä kaksi. Iltapäivätoiminnassa ryhmän koko vaihteli kuitenkin päivittäin. Koululaisten iltapäivätoiminnasta perittiin osallistumismaksu perheiltä. Kunta järjesti toiminnassa mukana oleville kuljetuksen kerhoon ja kotiin koulukuljetusaikoina.

Iltapäivätoiminnassa tarjottiin lapsille välipala. Kesätoimintaa järjestettiin ajalla 5.6.–22.6.2023 ja siihen osallistui 15 lasta. Kesätoiminnassa oli mukana kesätyössä kaksi (2) luhankalaista nuorta. Kuljetuksia ei järjestetty kesätoimintaan osallistuville.

Luhangan koulun kerhotoiminta v. 2023

Kevätlukukauden 2023 keskiviikkoisin kokoontui puuhakerho 0.-2. luokkalaisille.

Koulun syyslukukauden 2023 kerhotoiminta käynnistettiin lokakuussa 2023, kun koululla aloitti Parkour-kerho ”Loikkakopla” 0.-2. luokkalaisille ja torstaisin 3.-6. luokkalaisille. Maanantaisin ja torstaisin Parkour-kerhon kanssa vuorotteli heppa- ja kepparikerho. Luhangan koulun vanhempainyhdistys ry. on kerännyt tuotemyynnillä ja tapahtumajärjestelyillä rahaa joka toinen vuosi toteutettavaan leirikouluun 5.-6. luokkalaisille. Luhangan koulun vanhempainyhdistyksen lahjoituksella kustannettiin toukokuussa järjestetty 5.-6.- luokan kolmipäiväinen leirikoulu Helsinkiin. Vanhempainyhdistys osallistui rahalahjoituksella kustantaen retkeläisten ateriat 0.-4. luokkien retkipäivänä toukokuussa. Retki suuntautui Tampereelle, Särkänniemeen.

Luhangan varhaiskasvatus ja koulu noudattavat sivistystoimenlautakunnassa 9.9.2015 §48 hyväksyttyä kulttuurisuunnitelmaa. Luhangan kunnan kulttuurisuunnitelma eli kulttuuripolku on luhankalaisen tavoitteellisen kulttuurikasvatuksen kulttuurisuunnitelma. Se sisältää kulttuurin vähimmäisvaatimukset, jotka jokaisen Luhangan koulun oppilaan, esikoulusta kuudenteen luokkaan, tulisi vuosittain saada. Kulttuuripolku etenee seitsemän vuoden syklissä. Näin jokainen koululainen pääsee osalliseksi jokaisesta teemavuodesta, eli polunmutkasta. Kulttuuripolulla kulkeminen kasvattaa lasten kulttuurista yleissivistystä, tukee kulttuuri-identiteetin muodostumista, vahvistaa luovuutta, mielikuvitusta ja itsetuntoa. Samalla kulttuurin moninaisuus tulee tutuksi. Se antaa rohkeutta kohdata uusia taidemuotoja sekä liikkua ennakkoluulottomasti taiteen ja kulttuurin rajapinnoilla. Syyslukukaudella 2023 teemana kulttuuripolulla oli musiikki.

Luhangan koululla on ollut sopimus Visman kanssa kevästä 2017 asti. Tällä sopimuksella Vismalta on ostettu Luhangan koulun käyttöön asianhallintajärjestelmä Primus. Primus sisältää oppilaitoksen tietojenhallintarekisterin, arviointivälineen ja Luhangan koulun virallisen tietojen välitysjärjestelmän Wilman. Wilmaa käytetään kodin ja koulun väliseen viestintään. Wilman avulla huoltajat seuraavat oppilaansa opintosuorituksia ja poissaoloja. Wilman kautta voidaan lähettää perheille suojattuja viestejä ja tiedotteita. Koulun henkilökunta voi kannustaa ja antaa myönteistä palautetta oppilaalle Wilman kautta tuntimerkintöjä antamalla. Luokan- ja aineenopettajat vastaavat oppilaiden poissaolojen ja arvioinnin merkinnöistä Wilmaan. Wilmaan dokumentoidaan oppilaiden henkilökohtaiset pedagogiset asiakirjat. Pedagogiset asiakirjat ovat tehostettua tukea saavien oppilaiden henkilökohtaiset oppimissuunnitelmat samoin kuin erityistä tukea saavien oppilaiden henkilökohtaiset oppimisen järjestämistä koskevat suunnitelmat. Kaikki näihin liittyvät huoltajien ja oppilaiden väliset tapaamiset ja säännöllinen suunnitelmien arviointi ja päivittäminen ovat myös Wilmaan kirjattavia asiakirjoja. Wilmaan dokumentoidaan myös oppilashuollollinen monialainen yhteistyö oppilashuoltokertomuksina. Wilmaan kirjataan lisäksi kaikki koulun käytettävissä olevat kurinpidolliset toimenpiteet kasvatustietokantojen ja jälki-istuntojen osalta.

Luhangan koulun tietotekniset laitteet on hankittu keskitetysti Atealta. Koululla on käytössä vuonna 2020 koululle hankitut Chromebook-laitteet oppilaiden ja henkilökunnan käytössä. Oppilaiden käytössä on sen lisäksi Ipad-laitteita. Syyslukukaudella 2023 hankittiin koulun luokka- ja yhteiskäyttöön yksi uusiälynäyttö rikkoonuneen lähiprojiolaitteen tilalle. Kokohenkilökunta koulutettiin käyttämään tätä laitetta Atealta ostetulla koulutuksella.

Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi on myöntänyt Luhangan koululle Vihreän lipun osoitukseksi suunnitelmallisesta ja korkeatasoisesta ympäristökasvatustyöstä. Vihreä lippu on kansainvälinen kestävä kehityksen ohjelma ja kasvatusalan ympäristösertifikaatti, joka toimii jo 68:ssä eri maassa ympäri maailman. Ohjelman avulla koulu on onnistunut konkretisoimaan kestävä kehityksen periaatteita liittämällä ne jokapäiväiseen kasvatustoimintaan. Lapset ovat Vihreä lippu -toiminnassa aktiivisia vaikuttajia aikuisten rinnalla niin suunnittelussa, päätöksenteossa, toteutuksessa kuin tulosten arvioinnissakin. Vihreä lippu toimintaan kuulumisesta peritään lukuvuosimaksu 275 €. Toimintaan osallistuttiin vain kevätlukukaudella 2023 henkilökunnan toiveesta.

Uutena hankkeena vuonna 2022 alkoi "Vaativan erityisen tuen, ennaltaehkäisevien toimintamallien ja varhaisen tuen kehittäminen inklusiivissa toimintaympäristöissä. VIP- hankkeessa ovat mukana Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Petäjävesi ja Luhanka. Luhangassa vuosien 2022-2023 aikana koulutettiin varhaiskasvatukseen ja kouluun yhteensä kolme (3) omaa nepsy -tsempparia. Nepsy- tsemppareiden tarkoituksena on jalkauttaa kasvatukseen ja opetukseen neuropsykiatrisesti oireilevien lasten tueksi erilaisia toimintatapoja ja -malleja. Hankekuntien varhaiskasvatuksen ja opetuksen henkilökunnalla oli mahdollisuus osallistua hankkeen järjestämiin koulutuksiin hankkeen aikana. Luhangan kunnan osuus hankkeesta oli hankerahan osuudelta 1500 euroa ja oma vastuu osuus oli 261 euroa. Hanke päättyi joulukuussa 2023.

Kansalaisopisto

Luhangan kunta osti vuonna 2023 kansalaisopistopalvelut Jyväskylän kansalaisopistolta. Kansalaisopiston keskeinen tehtävä on yleissivistävä aikuiskoulutus ja sen kehittäminen. Opiston toiminnan tavoitteena on kannustaa kaikkia kuntalaisia kehittämään omia kykyjään ja taipumuksiaan niillä osaamisen alueilla, jotka opiskelijaa itseään kiinnostavat ja jotka rikastuttavat sekä yksilöä että hänen ympäristöään.

Kansalaisopiston kurssitarjonta kevätkaudella 2023

Luhangan koulu, Luhanka	Kehräämö, Luhanka	Kylätalo, Luhanka	Hauhanpohjantie 84, Luhanka
Musiikkikurssi Kankaankudonta B Seniorikuntoliikunta A Kuntosaliharjoittelu tutuksi	Kankaankudonta A	Tuunaa ja ompele uutta Voimajooga Seniori kuntoliikunta B Hyvinvointipäivä aikuisille	Taonnan peruskurssi

Kansalaisopiston kurssitarjonta syyslukukaudella 2023

Luhangan koulu, Luhanka	Kehräämö, Luhanka	Kylätalo, Luhanka	Hauhanpohjantie 84, Luhanka
Musiikkikurssi Kankaankudonta B Senioriliikunta Kuntosaliharjoittelu Lihaskunta ja kehonhuoltoa	Kankaankudonta A	Tuunaa ja ompele uutta Tanssillinen kuntojumppa Seniori liikunta Lihaskunta ja kehonhuoltoa Hyvinvointipäivä aikuisille	Taonnan peruskurssi

Musiikki- ja taideoppilaitokset

Musiikki- ja taideopetusta ostetaan Puulan seutuopistolta Joutsasta. Luhangan kunta on tehnyt Puulan seutuopiston kanssa sopimuksen 1997. Oppilaspaikoista sovitaan vuosittain ja paikkoja on n. 2. Toimintavuonna 2023 ei ollut yhtään paikkaa käytössä.

Vapaa-aikatoimi

Luhangan koulun liikuntasalin käytön maksuttomuus on mahdollistanut eri lajien ja eri seurojen harrastamisen hyvissä tiloissa ilmaiseksi. Luhangan koulun liikuntasalissa on sekä varattuja että vapaita käyttövuoroja, jolloin kyläläiset saavat vapaasti käyttää tiloja liikunnan harrastamiseen. Salin yhteydessä on myös kuntosali. Liikuntasalin vuorot varataan koulun syyslukukauden alkaessa.

Luhangan koululla vanhassa koulurakennuksessa on luokkatila, jota seurat ja yhdistykset voivat käyttää kokoustilana ilmaiseksi.

Kylätalolla on pienryhmätiloja ja kuntosali on avoinna kuntalaisten käyttöä varten ilmaiseksi. Kylätalon voi varata kunnanviraston kautta erilaisia yksityistilaisuuksia varten. Kylätalolla pidetään myös kansalaisopiston vetämiä kursseja.

Luhangan kunta ei tarjonnut kesällä 2023 uimakoulutoimintaa Tammijärven rannassa. Uimakouluun ei saatu koulutettuja täysi-ikäisiä uinninopettajia ja -valvoja rekrytointi yrityksestä huolimatta. Talvella Luhangan kirkonkylällä ja Tammijärvellä kunnossa pidettävät hiihtoladut ja luistelukaukalo.

Kirjasto

Luhangan kunnassa on kaksi kirjastoa: Tammijärven kirjasto ja Kylätalon kirjasto kirkonkylällä. Kirjastoissa on yksi yhteinen kirjastonhoitaja, joka hoitaa kirjastopalveluja vuoropäivinä molemmissa toimipisteissä.

Kertomusvuonna pääkirjaston ja Tammijärven kirjaston aukiolotunnit olivat yhteensä 1 735 tuntia (1 672 tuntia v. 2022), mistä Tammijärven kirjaston osuus oli 866 h ja kylätalon kirjaston osuus 869 tuntia. Edellisvuoteen verrattuna kokonaisaukioloaika nousi jonkin verran, sillä kylätalon kirjastoa pidettiin avoinna enemmän.

Luhangan kunnankirjaston toimipisteiden aukioloaikoihin tuli muutoksia siten, että toimintavuonna 2023 kylätalon kirjastossa oli heinäkuussa laajennetut aukioloajat. Muulloin kirjastot olivat normaalisti avoinna ympäri vuoden kertomusvuonna.

Kirjastoaineisto ja hankinta:

Kunnankirjaston kokoelma koostui 31.12.2023 seuraavasti:

Taulukko

	Aineisto	Hankinta 2023	
Kirjat	19 807	532	-sanomalehdet 8
Muu aineisto	1 079	2	- aikakauslehdet 81
Yhteensä 31.12.2023	20 886	534	

Luhangan kunnankirjaston kokoelma sisälsi kertomusvuonna yhteensä 20 886 eri nimekettä (20 826 v. 2022). Vuonna 2023 kirjoja oli yhteensä 19 807 (19 748 kappaletta) ja muuta aineistoa kuten karttalehtiä, nuotteja ja audiovisuaalista aineistoa 1 079 kappaletta (1 078 kappaletta). Kylätalon kirjastossa tilastoitiin olevan 12 046 kirjaa ja 468 muuta aineistoa. Tammijärven kirjastossa puolestaan oli 7 761 kirjaa ja muuta aineistoa 611 vuoden 2023 lopussa.

Luhangan kunnankirjastoon tehtiin hankintoja yhteensä 534 kappaletta, josta kirjoja yhteensä 532 kappaletta ja muuta aineistoa 2 kappaletta. Muuksi aineistoksi lasketaan tässä yhteydessä karttalehdet, nuotit ja audiovisuaalinen aineisto eli videot, cd-levyt, cd-rom-levyt, äänikirjat, äänilevyt, kasetit, dvd:t ja moniviestimet. Aikakausi- ja sanomalehtiä ei lasketa kokoelma- eikä hankintalukuihin. Viime vuonna kylätalon kirjastoon hankittiin kirjoja yhteensä 288 (304 kappaletta v. 2022) ja muuta aineistoa 1 kappale eli yksi karttalehti. Sen sijaan Tammijärven kirjaston kokoelmiin liitettiin 244 kirjaa (195 kappaletta v. 2022) ja muuta aineistoa yksi moniviestin.

Poistoja tehtiin yhteensä 474 kappaletta: kirjastojen kokoelmista poistettiin 473 kirjaa ja 1 nuottijulkaisu. Tammijärven kirjaston kokoelmista poistettiin 215 kirjaa. Pääkirjastosta poistettiin 258 kirjaa ja 1 nuottijulkaisu. Lehtien poistoja ei lasketa opetusministeriön tilastoihin.

Vuonna 2023 Luhangan kylätalon kirjastoon ilmestyi 6 sanomalehteä koko vuoden: Helsingin Sanomat, Itä-Häme, Joutsan Seutu, Kotimaa, Maaseudun tulevaisuus ja Keskisuomalainen. Tammijärven kirjastoon puolestaan tuli 2 lehteä: Joutsan Seutu ja Helsingin Sanomat. Aikakauslehtiä ja kokoelmiin liitettjä ammatti- ja ilmaislehtiä tuli kirjastoihin yhtensä 81 viikkovuosikertaa, joista Tammijärven kirjastoon 26 viikkovuosikertaa ja pääkirjastoon 55 viikkovuosikertaa. Edellisvuoteen verrattuna lehtimäärä nousi vähän, sillä vuonna 2022 tuli yhteensä 80 ammatti-, ilmaisjakelu- ja aikakauslehteä.

Kirjastoaineisto kirjastoissa

Taulukko

	Pääkirjasto	Tammijärvi	Yhteensä
Kirjat	12 046	7 761	19 807
Muu aineisto	468	611	1 079
Yhteensä 31.12.2023	12 514	8 372	20 886

Lainustoiminta ja kirjaston käyttö

Vuonna 2023 Luhangan kunnankirjastosta lainattiin yhteensä 5 204 (6 373 kirjaa, nuottia, karttaa, lehteä tai av-aineistoa, (kokonaislainaus = paikallislainat + saadut kaukolainat). Paikallislainoiksi lasketaan suoraan asiakkaille omista kokoelmista annetut lainat ja niiden uusinnat. Kirjastot eivät lähettäneet kaukolainoja kertomusvuonna 2023. Kirjastoista kirjoja lainattiin yhteensä 4 623 (5 733) kappaletta ja muuta aineistoa 581 (640) kappaletta. Kirjastot eivät myöskään saaneet kaukolainoja viime vuonna. Kirjoja pääkirjastosta lainattiin 2 263 (3 079) kirjaa ja muuta aineistoa 308 (372) kappaletta ja Tammijärvellä puolestaan lainattiin kirjoja 2 360 (2 654) kappaletta ja muuta aineistoa 273 (268) kappaletta. Kokonaislainaus laski edellisvuoteen verrattuna. Viime vuonna kokonaislainaus oli asukasta kohden 7,4 ja edellisvuonna 9,1 kappaletta.

Taulukko

	Pääkirjasto	Tammijärvi	Yhteensä
Lainaus yht.	2 571	2 633	5 204
Kirjalainat	2 263	2 360	4 623
Muun aineiston lainat	308	273	581
Saadut kaukolainat	0	0	0
Paikallislainaus yht.	2 571	2 633	5 204
Lähetetyt kaukolainat	0	0	0
Lainaus/asukas			7,4
Kirjastokäynnit	1 688	1 626	3 314

Kirjastokäyntejä/ asukas			4,7
Lainaaaja	125	101	190

Vuonna 2023 Luhangan kunnankirjastoon tehtiin 3 314 (3 167 v. 2022) kirjastokäyntiä, josta Tammijärven kirjastoon 1 626 (1 618) käyntiä ja pääkirjastoon 1 688 (1 549) käyntiä. Kirjastokäynnit nousivat 4,6 % edellisvuoteen verrattuna. Tammijärven kirjastossa asioi päivittäin keskimäärin 11 asiakasta kertomusvuonna ja edellisvuonna 11 asiakasta, joten keskimääräinen käyntimäärä pysyi samana. Pääkirjastossa asioi päivittäin 11 asiakasta ja edellisvuonna 11 asiakasta ja näin ollen kävijämäärä pysyi samana myöskin pääkirjastossa

Tilastointivuonna 2023. Lainausoikeuttaan käytti yhteensä 190 eri asiakasta Luhangan kunnankirjastojen toimipisteissä, edellisvuonna lukema oli 196 eri asiakasta. Uusia lainaajia Tammijärven kirjasto sai 9 henkilöstä ja pääkirjasto 8 henkilöstä.

Yleistä

Kirjastonhoitaja on pitänyt aikuisten lukupiiriä yhteistyössä Luhangan Marttojen kanssa viime vuonna. Lasten lukupiirejä, kirjavinkkauksia ja satutunteja on pidetty esikoululaisille ja 1.-6.luokkalaisille. Lisäksi satutunteja on järjestetty päivähoidon lapsille.

Kaikissa Keskikirjastoissa on käytössä Axiellin Aurora kirjastojärjestelmä. Viime vuonna 2023 otettiin käyttöön Axiellin Aurora Gold -kirjastojärjestelmä. Toimintavuonna 2020 Axiellin Arena-verkkokirjaston tilalle tuli uusi verkkokirjasto Keski-Finna (keski.finna.fi). Kirjastokortin lisäksi asiakas tarvitsee kirjastostaan saatavan salasanan käyttääkseen verkkokirjaston palveluita.

Keski-Suomen maakunnan kirjastojen välillä kuljetetaan seutulainoja pari kertaa viikossa.

Luhangan kirjastoissa on yhteensä 8 tietokonetta, joista osa on kirjastonhoitajan ja osa asiakkaiden käytössä. Lisäksi Tammijärven kirjastossa on 8 siirrettävää tablettia ja pääkirjastossa 1 siirrettävä tabletti sekä asiakkaiden että henkilöstön käyttöön.

9.3.2021 entinen pääkirjasto aloitti toimintansa kylätalolla. Uuteen toimipisteeseen hankittiin vuonna 2023 uusia kirjahyllyjä yhteensä 7 kappaletta Onni-Kalusteesta ja 1 kappale Aj Tuotteilta.

Yhteenveto

Toimintavuoden 2023 tilinpäätöslukuja ei ole vielä toimintakertomuksen laatijan käytössä.

Tekninen toimi

Tekninen ja ympäristölautakunta

		Läsnä kpl
Puheenjohtaja	Hannu Inkeroinen	2
Varapuheenjohtaja	Sakari Halmemies	7
Jäsen	Pirjo Kosonen	8
Jäsen	Kimmo Laine	8
Jäsen	Karoliina Heikkonen	0
Varajäsenet		
Hannu Inkeroinen varajäsen	Risto Masalin	3
Sakari Halmemies varajäsen	Vuokko Kalmari-Haverinen	1
Pirjo Kososen varajäsen	Satu Satosaari	0
Kimmo Laineen varajäsen	Ville Nyman	0
Karoliina Heikkosen varajäsen	Antti Aro	0
Esittelijä, pöytäkirjanpitäjä	Risto Salonen	6
Esittelijä, pöytäkirjanpitäjä	Reijo Koivuniemi	5
Esittelijä	Marika Masalin-Weiijo	7
Kunnanjohtaja	Tuomo Kärnä	0
Kunnanhallituksen pj.	Hilkka Weiijo	7

Kokoukset

Kertomusvuoden aikana pidettiin 8 lautakunnan kokousta, joissa pöytäkirjaan on kirjoitettu 72 pykälää / 126 sivua.

Tekninen ja ympäristölautakunnan keskeisimmät päätökset 2023

Teknisen ja ympäristölautakunnan varsinaisten kokousten ajasta ja paikasta päättäminen. Luhangan jätetaksa.

Poikkeaminen kiinteistölle 435-402-0004-0824

Hallintopakkohakemus Latamäen tuulivoimala

Kunnan yksityistieavustukset vuodelle 2023

Teknisen toimen toimintakertomus v. 2022

Jätehuoltomaksujen maksuunpanoluettelo vuodelle 2023

Teknisen ja ympäristölautakunnan toteuma vuodelta 2022

Keski-Suomen ELY-keskuksen lausuntopyyntö KESELY/2831/2022

Luhangan kunnan valmistuskeittiön ateriahinnot 2023-2024

Huoltorakennuksen pääpiirustusten ja kustannusarvion hyväksyminen

Poikkeaminen kiinteistölle 435-402-0007-0137

Poikkeaminen kiinteistölle 435-402-0002-0052

Hallintopakkohakemus koskien maa-aineslupaa kiinteistöillä Syrjäkangas RNo:4:141, Peltola RNo:4:139 ja Ala-Syrjäkangas RNo:4:206

Talousarvioehdotus vuodelle 2024

Jättemaksumuistutus 435-402-2-504

Jättemaksumuistutus 435-402-4-566

Hallintopakko hakemus Latamäen tuulivoimala

Lämpökeskukselta myytävän energiahinnan korottaminen

Poikkeaminen kiinteistölle 435-402-0004-0815

Rakennusluvut

Vuonna 2023 rakennusluvut on myöntänyt rakennustarkastaja Risto Salonen.

Lupapäätökset jakautuivat seuraavasti:

Rakennuslupa	19 kpl
Rakennusluvan jatko	- kpl
Toimenpidelupa	16 kpl
Ilmoitus	1 kpl
Purkamislupa	2 kpl
Purkamisilmoitus	- kpl
Maisematyölupa	1 kpl
Poikkeamispäätös	4 kpl

Yksityistiet

Yksityistiet jaotellaan kahteen ryhmään:

Entiset valtionapua saaneet yksityistiet 15 kpl ,pituus yhteensä 109,56 km

sekä kunnan avustusta saavat järjestäytyneet yksityistiet 11 kpl, pituus yhteensä 43,05 km.

Yksityisteiden kunnossapitoon ja parantamiseen myönnettiin avustuksia yhteensä 29 893 €.

Entiset valtionapua saaneet yksityistiet saivat avustusta yhteensä 19 525,59 €, josta pienin avustus oli 240,61 € ja suurin 3189,54 €. Osakkaita on yhteensä 981 kpl

Kunnan avustusta saavat järjestäytyneet yksityistiet saivat avustusta yhteensä 10 367,82 €, josta pienin avustus oli 225,68 € ja suurin 2 253,67 €. Osakkaita on yhteensä 215 kpl.

Liikenneväylät

Kunnossapidettävää tiestöä kunnan hoidossa oli n. 4,75 km.

Ympäristönsuojelu

Kunnan ympäristönsuojelu tuottaa kunnan asukkaille, yrityksille ja yhteisöille kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäväalueeseen kuuluvia palveluja. Lisäksi ympäristönsuojeluviranomainen tekee hylättyjen ajoneuvojen siirto- ja romutuspäätökset. Eri tehtäväalueita ovat ilman suojeleminen, jätehuollon valvonta, luonnonsuojelu, maa-ainesten otto, meluntorjunta ja vesien suojeleminen. Työmuotoja ovat esimerkiksi lupa-asioiden ratkaiseminen, valvonta, ohjaus, neuvonta ja lausuntojen antaminen. Lisäksi ympäristötarkastaja on osallistunut jätehuollon järjestämisen tehtäviin sekä Dynasty 10 tiedonhallintajärjestelmän käyttöönottoon.

Ympäristötarkastaja oli paikalla yleensä kahtena päivänä viikossa (maanantai ja tiistai). Muina aikoina ympäristötarkastajan palvelua myytiin Joutsan kunnalle.

Jätehuolto

Kunnassa on käytössä rinnakkaiset jätehuoltojärjestelmät: sopimusperusteinen jätteenkuljetus ja kunnan järjestämä jätteenkuljetus. Edellinen tarkoittaa sitä, että jätteen haltija tekee sopimuksen jäteyrittäjän kanssa jätteiden kuljetuksesta ja hankkii oman jäteastian sekä suorittaa maksun kyseiselle yrittäjälle. Jälkimmäisessä jätteen haltija tuo jätteen kunnan keräyspisteeseen.

Kunnassa on seitsemän sekajätteen keräyspistettä. Keräyspisteitä ovat Kettukangas, Keihänsiemi, Rekolankyläntien risteys, Tammipohja (vanha meijeri), Hauhanpohjantien risteys sekä Lempäässä Papinmäen risteys ja Rantakylän- ja Kesäniementien risteys. Kirkonkylän sataman sekajäteastia on tarkoitettu ainoastaan satamaa käyttäville. Muissa pisteissä paitsi Papinmäen risteyksessä kerätään kuivajätteen ohella keräyspaperia, kartonkia, lasia, muovia ja metallia. Lisäksi kunta järjesti alkuvuodesta muovijätteen keräyksen Rinki-ekopisteelle satamaan siihen saakka kunnes Rinki aloitti muovijätteen keräyksen. Jätehuollon ohjeita ja verkkosivuja uusittiin ja kehitettiin tarpeiden mukaan. Kompostirekisterin keräämistä jatkettiin.

Metalliromut, autonrenkaat, akut, öljynsuodattimet ja jäteöljy on toimitettu Auto- ja konekorjaamo Jarmo Ikoselle. Metallirohua varten kunta on vuokrannut em. paikkaan vaihtolavan Retekolta. Öljynsuodattimet ja jäteöljy on noudettu kunnan vaarallisen jätteen keräyksen yhteydessä.

Pysyvä SER-jätteen keräyskontti on Kylätalon pihalla os. Kotipellontie 1. Kierrätyspisteelle voi tuoda SER-jätettä Luhangan pääkirjaston aukioloaikoina. Konttiin voi jättää myös akut ja paristot. Kirjastonhoitaja avaa kierrätyskontin pyydettyä. Kontti pidetään muuten lukittuna mm. tietoturvasyistä. Kylätalon pihalla on myös vaarallisen jätteen kaappi, joka otettiin käyttöön vuoden 2023 alussa. Kotitalouksissa syntyviä vaarallisten jätteiden tuontia varten kirjastonhoitajalta saa avaimen kaappiin kirjaston aukioloaikoina. Lääkejätteitä ja viiltäviä ja pistäviä jätteitä kerätään Tammijärven apteekilla.

Jätehuollon maksut

Lupalautakunnan 26.10.2021 hyväksymän jätetaksan mukaan kunnan järjestämän keräyksen jätemaksu vakituksilta asunnoilta oli 80 € (sis.alv) /vuosi, kun kiinteistöllä asui yksi henkilö, 165€ (sis.alv) /vuosi, kun kiinteistöllä asui 2-3 henkilöä ja 200 € (sis.alv) /vuosi, kun kiinteistöllä asui 4-6 henkilöä. Mikäli kiinteistöllä asui yli kuusi henkilöä, lisämaksu edelliseen maksuluokkaan oli 30 € (sis.alv) /hlö. Maksulla katetaan sekajätteen keräyksestä, kuljetuksesta ja loppukäsittelystä aiheutuvia kustannuksia.

Sekä vakituisen että vapaa-ajan asunnon perusmaksu on 30 € (sis.alv) /vuosi. Perusmaksu on kotitalouskohtainen ja sillä katetaan mm. jäteneuvonnasta, rekisterin ylläpidosta ja vaarallisen jätteen ja muun jätteen alueellisten vastaanottopaikkojen ylläpidosta kunnalle aiheutuvia kustannuksia.

Tekninen ja ympäristölautakunta korotti 25.10.2023 § 58 vakituisen ja vapaa-ajan asunnon perusmaksua 20 €/kiinteistö. Korotus tulee käyttöön 1.1.2024. Korotuksen avulla pyritään tilanteeseen, jossa maksutuotot kattaisivat kunnalle tehtävien hoitamisesta aiheutuvat kustannukset.

Vuonna 2023 Luhangassa kerätyt jätelajit, määrät ja toimituspaikka on esitetty oheisessa taulukossa.

Kerätyt jätemäärät Luhangan kunnassa vuonna 2023

Jätelaji	Paino tn	Toimituspaikka	Käyttötapa
Yhdyskuntajäte	189,24	Riikinvoima, Leppävirta	hyödyntäminen energiana
Keräyspaperi	7	Termex Saarijärvi	materiaalihyötykäyttö
Keräyspahvi ja kartonki	7,72	Suomen pakkaustuottajayhteisö	materiaalihyötykäyttö
Lasijäte	3,58	Suomen pakkaustuottajayhteisö	materiaalihyötykäyttö
Pien- ja romumetalli	5,96 8,08	Stena Metall Oy Jyväskylä Reteko Oy	materiaalihyötykäyttö
Biojäte	7,23	Mustankorkea Oy	biokaasu
Kestopuu	4,5	Demolite Oy.Tuulos	kestopuun kierrätys
Pakkausmuovi	1,48	Suomen pakkaustuottajayhteisö	materiaalihyötykäyttö
Lääkejäte ja terveydenhuollon erityisjäte	0,066	L & T Teollisuuspalvelut Oy	
Muu vaarallinen jäte	0,65		
SER-jäte	5,42	Elker Oy	materiaalikierrätys
Liete:			
Saostuskaivoliete m ³	122,12	Joutsa Vesihuolto Oy	jätevedenpuhdistaminen
Umpikaivoliete m ³	387,15	Joutsan Vesihuolto Oy	jätevedenpuhdistaminen

Rakennustoiminta

Luhangan kunnan investointiohjelmassa oli varattu määräraha huoltorakennuksen rakentamiselle vuosina 2023- 2024. Hanke kilpailutettiin KVR- hankintana 10.7.- 8.8.2023. Kunnanhallitus palautti hankkeen lautakunnalle uudelleen valmisteluun. Suunnitelmia muokattiin ja hanke kilpailutettiin uudelleen Hilmassa 22.11.- 8.12.2023 välisen ajan. Kunnanhallitus päätti 11.12.2023 ettei huoltorakennuksen investointia tehdä tässä vaiheessa ja että hanke keskeytetään.

Kunnan vuokratilavaloissa tehtiin pintaremonttia seuraaviin yhtiöihin: As Oy Luhangan Sato, 1 asunto; As Oy Kilpala, 2 asuntoa ; Savinotko, 1 asunto ja lisäksi uusittiin vuotava lämmönvaihdin.

Paloasemalla rakennettiin pelastuslaitoksen käyttöön uusi wc ja kulku alakerran sosiaalityötiloihin ja uuteen kokoustilaan sekä asennettiin pakokaasujen poistoputkisto. Myöskin paineilmakompressori uusittiin.

Kunnantöimistöön remontoitiin yksi työhuone ja asennettiin uusi ulko-ovi.

Luhangan koulun jakelukeittiöön tehtiin laaja remontti ja se muutettiin valmistuskeittiöksi.

Koulun luokkien ja kirjaston ikkunoihin asennettiin lämpösäteilyä estävä kalvo ja kirjastoon ilmalämpöpumppu estämään tilojen liiallinen lämpeneminen. Liikuntasalin alkuperäiset valaisimet vaihdettiin energiatehokkaisiin led-valaisimiin. Myöskin kentän vanhat valot vaihdettiin led-valaisimiksi.

Kirkonkylän sataman laiturin alkuosa uusittiin ja lisäksi laituria jatkettiin 14 uuden vuokrapaikan verran. Samassa yhteydessä lisättiin 4 poijupaikkaa vierasveneilijöitä varten. Uusimme myös portin lukituksen ja numerokyltit. Näiden kunnostustöiden jälkeen meidän kokonaiskapasiteettimme on 42 venepaikkaa.

Tammijärven uimarannan laiturin alkuosa uusittiin ja saunarantaan tuli kokonaan uusi turvallinen laitur.

Maa- ja metsätilat

Metsänmyyntituloja vuonna 2023 ei tullut, koska metsää ei myyty.

Ruokahuolto

Vuonna 2023 toukokuun loppuun asti Luhangan kunnan keskuskeittiöltä toimitettiin koululounaat, välipalat sekä iltapäiväkerhon välipalat Luhangan kouluun. Keskuskeittiö valmisti Palvelukeskus Tuuliharjun asukkaille kaikki päivän ateriat (aamupala, lounas, päiväkahvi, päivällinen, iltapala ja muut välipalat). Myös vanhustentalojen- ja tukiasuntojen asukkaat käyttivät keskuskeittiön palveluita. Lisäksi keittiöllä valmistettiin varhaiskasvatuksen ateriat, sekä kotipalvelun ateriapalveluruuat.

Kesäkuun alusta henkilökunta siirtyi Hyvinvoinnin palvelukseen ja heiltä ei enää aterioita voitu hankkia.

Luhangan koulun jakelukeittiö remontoitiin valmistuskeittiöksi ja kuntaan palkattiin ruokapalveluvastaava valmistamaan ateriat ja välipalat.

Remontti valmistui elokuussa ja ruokalistoja muokattiin uusien ravintosuosittelujen mukaisiksi.

Siirtymäajan ateriat ja välipalat hankittiin paikalliselta toimijalta ja kuljetettiin perille kunnan työntekijän toimesta.

Toiminta-ajatus ja henkilökunta

Ruokahuollon toiminta-ajatuksena on ruokapalveluiden tuottaminen laadukkaasti, taloudellisesti ja asiakaslähtöisesti hyvää palvelua korostaen.

Ruokahuollossa työskenteli ruokapalveluvastaava ja varhaiskasvatuksen henkilökunnasta yksi (1) lastenhoitaja toimi syksyllä 2023 ruokahuollon sijaisena tarvittaessa, jos lapsimäärä varhaiskasvatuksesta sen salli.

Toimittajat

Elintarvike toimittajina ovat kilpailutuksen perusteella toimineet: Valio (maitotalous), Kespro Oy (liha-, tukku- ja tuoretuotteet). Ruokahuolto kuuluu Hansel Oy:n kilpailuttamiin kuntahankintoihin, jonka kautta tulivat elintarvikkeet sekä non-food tuotteet. Maitovalmisteet eivät kuulu sopimukseen.

Maaseututoimi

Luhangan maaseutuhallinnosta vastaa isäntäkuntamallilla Laukaan kunta. Maaseututoimen yhteistoiminta-alueen sopimuskuntia ovat Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Laukaa, Luhanka, Muurame, Toivakka ja Uurainen. Yhteistoiminta-alueeseen sisältyy myös tukihallintoyksikkö. Kuntien järjestettäväksi määrätty lakisääteinen maaseutuhallinto hoidetaan yhteistoiminta-alueen hallintoyksikössä Laukaassa. Sopimus sisältää kaikki kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle säädetty tehtävät ja palvelut.

Lisäksi hallintoyksikössä toteutetaan maaseudun kehittämistoimintaa. Sopijaosapuolet ovat sitoutuneet noudattamaan toiminnassa yhdessä hyväksytyjä tavoitteita. Tavoitteita ovat maaseutupalvelujen turvaaminen lähipalveluna, tasapuolisuus, kuntien tiivis yhteistyö ja henkilöstön ammattitaidon hyödyntäminen sekä palvelujen hallittu kustannuskehitys ja maaseudun kehittämisen tehostaminen.

Yhteistoiminta-alueen hallinnosta vastaavana isäntäkuntana toimii Laukaan kunta sekä tukihallinnon että maaseudun kehittämisen osalta. Yhteistoiminta-alueen keskuspaikkana toimii Laukaan kunnan toimipiste.

Yhteistoiminta-alueen kuntien, joissa tukea hakevien tilalukumäärä on 150 tai yli, on järjestettävä palvelupiste. Muut yhteistoiminta-alueen kunnat, joissa tilalukumäärä jää alle 150, voivat säilyttää palvelupisteet. Palvelupisteiden kustannuksista ja järjestämisestä vastaavat sopijapuolen kunnat kukin osaltaan. Kunkin kunnan palvelupisteessä on viranhaltija paikalla maataloustukien hakuaikoina sekä muina aikoina asiakaslähtöisen palvelutarpeen mukaan.

Luhangassa maataloustukia hakeneita tiloja vuonna 2023 oli 28 kpl. Tukia maksettiin 759.550 euroa. Tilinpäätös hetkellä valmistellaan Laukaan ja Keuruun yhteistoiminta-alueiden yhdistämistä.

Tukivuosi	ELY	Tiloja, lkm	Tila keskim, (ha)	Peruslohko lkm	Peruslohko keskim. (ha)	Kasvulohko lkm	Kasvulohko keskim. (ha)
yhteensä		28	31,97	636	1,72	714	1,53
2023	10 Keski-Suomen ELY-keskus	28	31,97	636	1,72	714	1,53

Maatilat Luhangassa kokoluokittain vuonna 2023

Tukivuosi	2023	2023
Kokoluokka (ha)	Tilat, kpl	Osuus
yhteensä	28	100%
- 9.99	8	29%
10 - 29.99	10	36%
30 - 59.99	5	18%
60 - 89.99	2	7%
90 -	3	11%

Luhankalaisten tilojen tuotantosuunnat vuonna 2023

Tukivuosi	2023	2023
Tuotantosuunta	Tiloja, kpl	Osuus
yhteensä	28	100%
01 Lypsykarjatalous	4	14%
02 Lihanautojen kasvatus	3	11%
10 Lammastalous	3	11%
13 Viljanviljely (myös viljan siemenviljely)	7	25%
17 Muu kasvituotanto (mm. heinä ja viherheinä)	11	39%

Luhankalaisten tilojen viljelemät pinta-alat kasvilajeittain vuonna 2023

Kasvi	Tukivuosi	2023
yhteensä		1 093,99
1120 Kevätvehnä		10,16
1211 Kevättruisvehnä		20,63
1230 Syysruis		7,25
1310 Rehuohra		114,91
1400 Kaura		46,81
1545 Seoskasvusto (viljat)		9,30
2120 Rehuherne		6,35
3110 Ruokaperuna		0,18
5210 Omena		0,36
5311 Mansikka		0,03
6050 Viherlannoitusnurmi		8,98
6130 Rehunurmi		512,47
6140 Laidunnurmi		80,86
6300 Luonnonlaidun ja -niitty		0,71
9404 Avokesanto		6,55
9409 Luonnonhoitonurmi		32,02
9412 Viherkesanto (nurmi ja niitty)		15,98
9415 Viherkesanto (riista, maisema ja pölyttävä)		2,70
9425 Monimuotoisuuskasvit, niitty		0,69
9427 Monimuotoisuuskasvit, riista		13,39
9428 Monimuotoisuuskasvit, pölyttävä ja maisema		5,09
9630 Kasvimaa		0,34
9710 Viljelemätön		1,28
9805 Ympäristösopimusala, pysyvä nurmi		6,40
9813 Ympäristösopimusala, puustoinen tai muu ala		190,55

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutuminen

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on suorittanut kunnanjohtaja. Johtoryhmä kokoontui epäsäännöllisesti. Kertomusvuoden aikana on kaikki kunnan toimintaan keskeisesti liittyvät asiat käsitelty myös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan näkökulmasta.

Sisäisessä valvonnassa on arvioitu eri toimenpiteitä sekä rakennuksiin ja laitteisiin liittyviä toiminnallisia, taloudellisia ja vahinkoriskejä. Keskeisenä periaatteena on ollut ennakointi ja sen mukainen varautuminen erilaisiin tilanteisiin ongelmien havaitsemiseksi ja ehkäisemiseksi riittävän ajoissa.

Sisäinen valvonta on perustunut pienen kunnan käytettävissä olevien resurssien mukaiseen riskien tunnistamiseen, arviointiin ja hallintaan. Erillistä sisäisen valvonnan kokonaisdokumentaatiota ei ole ollut käytössä vaikkakin tarkoitus oli aloittaa tekemään dokumentaatiota vuonna 2022.

Sisäisen valvonnan kehittämiseksi edelleen on tarkoituksenmukaista ottaa huomioon seuraavat näkökulmat:

Johtamisen ja hallinnon järjestäminen. Sisäisessä valvonnassa huomioidaan johtamis- ja hallintojärjestelmä sekä hyvä hallintotapa, hallitus-, lautakunta- ja johtoryhmätyöskentely, organisaatorakenne, vastuiden ja (raportointi) velvollisuuksien jakaminen, henkilöstö ja sen osaamisen kehittäminen.

Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Vaikuttavuus, laatu, häiriöttömyys, taloudellisuus, kehittämistoiminta, henkilöstön riittävyys, jaksaminen ja osaamisen kehittyminen.

Riskienarviointi ja -hallinta. Riskien tunnistaminen, arviointi, hallintakeinojen määrittely ja raportointi.

Kontrollitoimenpiteet. Toiminnan seuranta ja arviointi, raportointimenettelyt, tehtävien eriyttämiset, käyttöoikeushallinta, täsmätykset, tietoturva ja mahdollinen kulunvalvonta.

Informaatio ja tiedonkulku. Henkilöstöllä on käytettävissä oikea tieto, oikeaan aikaan ja oikeassa muodossa.

Seuranta. Jatkuva seuranta toiminnan yhteydessä ja riskien perusteella tarvittavat erillisarvioinnit.

Dokumentaatio. Sisäiselle valvonnalle tulee rakentaa oma dokumentaatio vuoden 2024 aikana

Henkilöstötilinpäätös 31.12.2023

Henkilöstön määrä palvelusuhteittain 31.12.2023

Hallintokunta / toiminto	Vakinaiset	Määräaikaiset / sijaiset	Työllistetyt	Yhteensä
Yleishallinto	2	0	0	2
Opetus- ja kulttuuritoimi	12	1	0	13
Tekninen toimi	6	0	0	6
Yhteensä	20	1	0	21

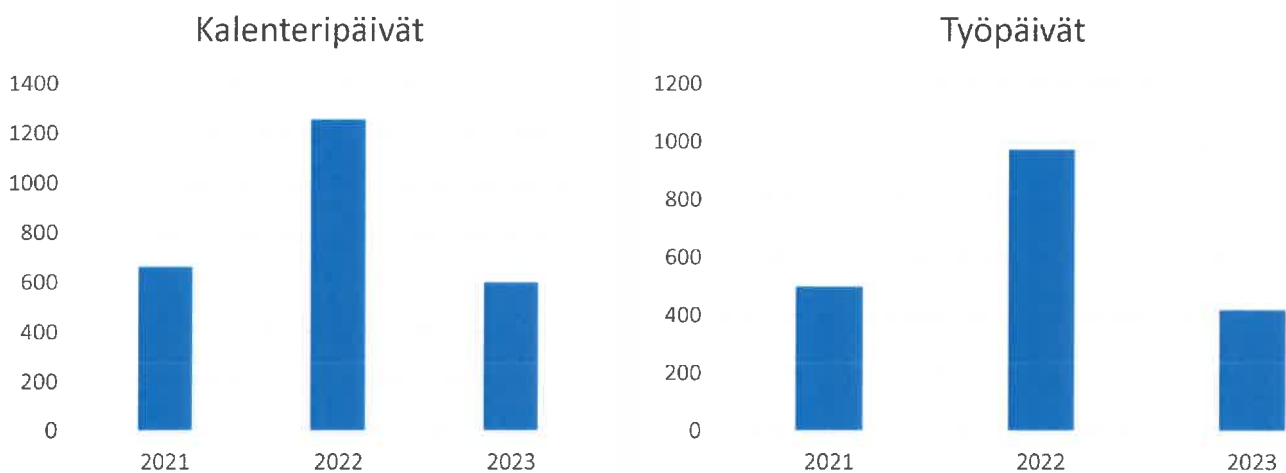
Eläkkeelle siirtyminen

Vuonna 2023 eläkkeelle ei siirtynyt henkilöstöä ja vuoteen 2026 mennessä vakinaista henkilöstöä siirtyy eläkkeelle taulukossa esitetyn arvion mukaisesti:

Vuodet	2024	2025	2026
Henkilöitä	1	0	1

Sairauspoissaolot

Sairauspäivien määrä v. 2023 työpäivinä ja kalenteripäivinä

Kunnan henkilöstö 2023

Keskusvirasto

Kunnanjohtaja Tuomo Kärnä
Hyvinvointijohtaja Vuokko Lehtonen
Hallintosihteeri

Tekninen toimi

Tekninen johtaja Reijo Koivuniemi
Ympäristötarkastaja Marika Masalin-Weijo
Toimistos sihteeri
Siistijä
Kiinteistöhoitaja 2 kpl
Ruokapalveluvastaava

Sivistystoimi

Sivistysjohtaja Tiina Koivuniemi
Päätoiminen tuntiopettaja (englanti)
Päätoiminen tuntiopettaja (erityisopetus)
Esikoulunopettaja/luokanopettaja
Koulunkäynninohjaaja (vakituinen)
Koulunkäynninohjaaja (määräaikainen)
Kirjastonhoitaja
Perhepäivähoitaja
Lastenhoitajia 2 kpl

Tuloslaskelma

	ulkoiset	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
TOIMINTATUOTOT			
Myyntituotot			
Liiketoiminnan myyntituotot		124 731,53	147 872,56
Täydet valtiolta saadut korvauk		2 500,00	0,00
Korvaukset kunnilta ja kuntayht		103 972,48	99 645,20
Muut suoritteiden myyntituotot		0,00	126 296,18
Myyntituotot		231 204,01	373 813,94
Maksutuotot			
Terveydenhuollon maksut		0,00	0,00
Sosiaalitoimen maksut		42 773,65	230 310,85
Opetus- ja kulttuuritoimen maks		7 315,00	7 822,00
Yhdyskuntapalvelujen maksut		26 465,60	32 040,92
Muut palvelumaksut		0,00	0,00
Maksutuotot		76 554,25	270 173,77
Tuet ja avustukset		18 919,01	103 346,34
Muut toimintatuotot			
Vuokratuotot		401 024,48	247 305,03
Muut toimintatuotot		18 874,66	382,40
Muut toimintatuotot		419 899,14	247 687,43
TOIMINTATUOTOT		746 576,41	995 021,48
TOIMINTAKULUT			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot			
Maksetut palkat ja palkkiot		-1 069 269,76	-1 872 804,79
Jaksotetut palkat ja palkkiot		9 205,40	-14 675,75
Henkilöstökorvaukset, henk.kor		26 629,91	32 203,03
Palkat ja palkkiot		-1 033 434,45	-1 855 277,51
Henkilösivukulut			
Eläkekulut		-210 498,71	-428 055,57
Muut henkilösivukulut		-27 592,50	-52 987,88
Henkilösivukulut		-238 091,21	-481 043,45
Henkilöstökulut		-1 271 525,66	-2 336 320,96
Palvelujen ostot			
Asiakas palvelujen ostot		-220 858,70	-2 335 589,39
Muiden palvelujen ostot		-933 353,05	-938 968,89
Palvelujen ostot		-1 154 211,75	-3 274 558,28
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana		-635 695,07	-536 316,82
Varaston muutos		0,00	0,00
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		-635 695,07	-536 316,82

Avustukset

Avustukset kotitalouksille	-4 926,68	-81 147,98
Avustukset yhteisöille	-102 386,37	-116 770,29
Avustukset	-107 313,05	-197 918,27

TULOSLASKELMA**01.01.-31.12.2023****01.01.-31.12.2022****Muut toimintakulut**

Vuokrat	-86 525,32	-69 156,74
Muut toimintakulut	-43 136,83	-4 317,56
Muut toimintakulut	-129 662,15	-73 474,30
TOIMINTAKULUT	-3 298 407,68	-6 418 588,63

TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ**-2 551 831,27****-5 423 567,15****Verotulot****1 819 338,50****3 138 592,55****Valtionosuudet****677 218,00****2 511 649,00****Rahoitustuotot- ja kulut**

Korkotuotot	105,00	33,19
Muut rahoitustuotot	30 976,01	33 843,60
Korkokulut	-60 841,15	-24 685,08
Muut rahoituskulut	-1 435,20	-1 290,04
Rahoitustuotot- ja kulut	-31 195,34	7 901,67

VUOSIKATE**-86 470,11****234 576,07****Poistot ja arvonalentumiset**

Suunnitelman mukaiset poistot	-187 510,36	-213 631,36
Poistot ja arvonalentumiset	-187 510,36	-213 631,36

Satunnaiset erät

Satunnaiset tuotot	23 720,13	32 717,15
Satunnaiset kulut	0,00	0,00
Satunnaiset erät	23 720,13	32 717,15

TILIKAUDEN TULOS**-250 260,34****53 661,86****TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ****-250 260,34****53 661,86****TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT**

Toimintatuotot/toimintakulut	22,63 %	15,50 %
Vuosikate/poistot	-46 %	110 %
Vuosikate, euroa/asukas	-123,35	338,49

Asukasmäärä

701

693

Tase

LUHANGAN KUNTA	31.12.2023	31.12.2022
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	0,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	807 911,22	803 387,80
Rakennukset	2 668 630,46	2 816 636,51
Kiinteät rakenteet ja laitteet	360 662,41	362 514,53
Koneet ja kalusto	16 831,90	12 440,60
Muut aineelliset hyödykkeet	252,28	252,28
Aineelliset hyödykkeet	3 854 288,27	3 995 231,72
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	1 182 871,05	1 182 871,05
Kuntayhtymäosuudet	31 222,84	183 383,20
Asunto-osakkeet	0,00	0,00
Muut osakkeet ja osuudet	346 737,63	346 737,63
Osakkeet ja osuudet	1 560 831,52	1 712 991,88
Muut lainasaamiset	204 439,51	203 439,51
Muut saamiset	66 535,21	66 535,21
Sijoitukset	1 831 806,24	1 982 966,60
PYSYVÄT VASTAAVAT	5 686 094,51	5 978 198,32
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	0,00	0,00
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	27 697,58	29 737,73
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	27 697,58	29 737,73
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	32 785,12	32 797,35
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	76 414,37	131 402,84
Muut saamiset	33 929,25	9 328,81
Siirtosaamiset	4 901,20	-3 226,93
Lyhytaikaiset saamiset	115 244,82	137 504,72
Saamiset	115 244,82	137 504,72
Rahat ja pankkisaamiset	1 446 983,71	2 236 775,07
VAIHTUVAT VASTAAVAT	1 595 013,65	2 407 077,14
VASTAAVAA	7 308 805,74	8 415 013,19

LUHANGAN KUNTA	31.12.2023	31.12.2022
VASTATTAVAA		
OMAPÄÄOMA		
Peruspääoma	1 917 062,99	1 966 119,55
Muut omat rahastot	123 892,74	123 892,74
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	2 677 998,75	2 624 336,89
Tilikauden yli/alijäämä	-250 260,34	53 661,86
OMAPÄÄOMA	4 468 694,14	4 768 011,04
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	61 713,00	61 713,00
PAKOLLISET VARAUKSET	61 713,00	61 713,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	0,00	0,00
Lahjoitusrahastojen pääomat	54 947,88	58 760,61
Muut toimeksiantojen pääomat	0,00	6 405,56
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	54 947,88	65 166,17
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 087 783,00	2 290 945,00
Muut velat	16 500,00	16 500,00
Pitkäaikainen	2 104 283,00	2 307 445,00
Lyhytaikainen		
Lyhennysosuudet/kotim.rah.lait.	203 162,00	203 142,00
Ostovelat	199 902,18	470 614,29
Muut velat	22 674,29	112 860,27
Siirtovelat		
Siirtyvät korot	7 440,81	5 364,65
Lomapalkkajaksoitus	159 659,80	285 825,30
Valtionosuusennakot	0,00	0,00
Muut siirtovelat	26 328,64	134 871,44
Siirtovelat	193 429,25	426 061,39
Lyhytaikainen	619 167,72	1 212 677,95
VIERAS PÄÄOMA	2 723 450,72	3 520 122,95
VASTATTAVAA	7 308 805,74	8 415 013,16
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste	61 %	57 %
Lainakanta 31.12.	2 290 945,00	2 494 087,00
Lainat euroa per asukas	3 268,08	3 598,97
Lainasaamiset 31.12.	204 439,51	203 439,51
Asukasmäärä	701	693

Siirtosaamisten olennaiset erät

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät				
	KONSERNI		KUNTA	
	2023	2022	2023	2022
Lyhytaikaiset				
Siirtyvät korot tytäryht.	-	-	-	-
Oppisopimuskorvaukset	-	550,00	-	550,00
Käyttämättömän ePassi saldo	1 736,60	-	1 736,60	-
Työterveyshuollon korvaus	3 164,60	-	3 164,60	-
KELA, sairaspäivärahaetuuksien palautus	-	-	-	-3 776,93
Tapaturmavakuutukset	-	-	-	-
Työttömyysvakuutukset	-	-	-	-
KSSHP korvaukset	-	2 096,15	-	-
KSSHP muut	-	32 556,65	-	-
KSSHP ennakot	-	6 387,46	-	-
Pinteli, pääomitettu korko	-	-	-	-
Konsernin muut	-	2 873,65	-	-
LA siirtosaamiset yhteensä	4 901,20	44 463,91	4 901,20	-3 226,93
Pitkäaikaiset				
Pinteli, pääomitettu korko	21 820,07	21 820,07	-	-
Keski-Suomen Liitto mr saamiset	-	3 962,59	-	-
PA siirtosaamiset yhteensä	21 820,07	25 782,66	0,00	0,00

Kokonaistulot ja -menot

LUHANKA	Ulkoiset v. 2023 eur	%	Ulkoiset v. 2022 eur	%
TULOT				
Varsinainen toiminta				
Toimintatuotot	746 576,41	22,49	995 021,48	14,82
Verotulot	1 819 338,50	54,81	3 138 592,55	46,75
Valtionosuudet	677 218,00	20,40	2 511 649,00	37,41
Korkotuotot	105,00	0,00	33,19	0,00
Muut rahoitustuotot	30 976,01	0,93	33 843,60	0,50
Satunnaiset tuotot	7 304,76	0,22	7 791,76	0,12
Tulorahoituksen korjauserät				0,00
- Käyttöomaisuuden myyntivoitot	16 415,37	0,49	24 925,39	0,37
Investoinnit				0,00
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	0,00	0,00	0,00
Käyttöomaisuuden myynti	21 684,63	0,65	1 490,00	0,02
Rahoitustoiminta				0,00
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	0,00	0,00	0,00
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0,00	0,00	0,00	0,00
Oman pääoman lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Kokonaistulot yhteensä / ulkoiset	3 319 618,68	100,00	6 713 346,97	100,00
MENOT				
Varsinainen toiminta				
Toimintakulut	3 298 407,68	90,79	6 418 588,63	95,35
- Valmistus omaan käyttöön	0,00	0,00	0,00	0,00
Korkokulut	60 841,15	1,67	24 685,08	0,37
Muut rahoituskulut	1 435,20	0,04	1 290,04	0,02
Satunnaiset kulut	0,00	0,00	0,00	0,00
Tulorahoituksen korjauserät				0,00
Pakollisten varausten vähennys/lisäys	0,00	0,00	40 662,00	0,60
- Käyttöomaisuuden myyntitappiot	0,00	0,00	0,00	0,00
Investoinnit				0,00
Käyttöomaisuusinvestoinnit	68 251,54	1,88	12 204,46	0,18
Rahoitustoiminta				0,00
Antolainasaamisten lisäys	1 000,00	0,03	33 500,00	0,50
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	203 142,00	5,59	200 698,00	2,98
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0,00	0,00	0,00	0,00
Oman pääoman vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Kokonaismenot yhteensä/ulkoiset	3 633 077,57	100,00	6 731 628,21	100,00
Täsmäytysluku	-313 458,89		-18 281,24	
Täsmäytys: Muut maksuvalm. Muutokset	476 332,47		-432 384,64	
Kassavarojen muutos	-789 791,36		414 103,40	
	-313 458,89		-18 281,24	

LUHANGAN KUNTA

RAHOITUSLASKELMA

31.12.2023

31.12.2022

TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA

TOIMINNAN RAHAVIRTA

VUOSIKATE	-86 470,11		234 576,07	
SATUNNAISET ERÄT	23 720,13		32 717,15	
TULORAHOITUKSEN KORJAUSERÄT	-16 415,37	-79 165,35	-65 587,39	201 705

INVESTOINTIEN RAHAVIRTA

INVESTOINTIMENOT	-68 251,54		-12 204,46	
RAHOITUSOSUUDET INVESTOINTEIHIN	0,00		0,00	
PYSYVIEN VASTAAVIEN LUOVUTUSTULOT	38 100,00	-30 151,54	26 415,39	14 210,9

TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA

-109 316,89

215 916

RAHOITUKSEN RAHAVIRTA

ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET

ANTOLAINASAAMISTEN LISÄYS	-21 000,00		-33 500,00	
ANTOLAINASAAMISTEN VÄHENNYS	20 000,00	-1 000,00	0,00	-33 500,00

LAINAKANNAN MUUTOKSET

PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN LISÄYS	0,00		0,00	
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN VÄHENNYS	-203 142,00	-203 142,00	-200 698,00	-200 698,00

OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET

MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET

TOIMEKSIANTOJEN VAROJEN JA PÄÄMIEN MUUT.	-8 178,17		4 822,58	
VAIHTO-OMAISUUDEN MUUTOS	12,23		12,23	
SAAMISTEN MUUTOS	22 259,90		116 319,62	
KOROTTOMIEN VELKOJEN MUUTOS	-490 426,43	-476 332,47	311 230,21	432 384

RAHOITUKSEN RAHAVIRTA

-680 474,47

198 186

RAHAVAROJEN MUUTOS

-789 791,36

414 103

KASSAVARAT 31.12.	1 446 983,71		2 236 775,07	
KASSAVARAT 1.1.	2 236 775,07	-789 791,36	1 822 671,67	414 103

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Investointien tulorahoitus, %	-115,99 %	1652,72 %
Lainanhoitokate	-0,36	1,43
Kassa riittävyys, pv	80	125
Asukasmäärä Luhangan kunta	701	693

LUHANGAN KUNTA

TOTEUMAVERTAILU

	TA+M 2023	KÄYTTÖ 2023 01-12	KÄYTTÖ- %	NETTO	TP2 2022
TOIMINTATUOTOT					
Myyntituotot					
Liiketoiminnan myyntituotot	155 000,00	124 731,53	80,5 %	30 268	147 872,56
Täydet valtiolta saadut korvaukset	0	2 500,00	0,0 %	-2 500	0,00
Korvaukset kunnilta ja kuntayhteisöi	101 566	103 972,48	102,4 %	-2 406	99 645,20
Muut suoritteiden myyntituotot	100 000	0,00	0,0 %	100 000	126 296,18
Myyntituotot	356 566	231 204,01	64,8 %	125 362	373 813,94
Maksutuotot					
Yleishallinnon maksut	2000	2 896,36	144,8 %	-896	0,00
Sosiaalitoimen maksut	66 100	104 317,53	157,8 %	-38 218	230 310,85
Opetus- ja kulttuuritoimen maksut	10 000	7 315,00	73,2 %	2 685	7 822,00
Yhdyskuntapalvelujen maksut	26 600	26 465,60	99,5 %	134	32 040,92
Muut palvelumaksut	100	0,00	0,0 %	100	0,00
Maksutuotot	104 800	140 994,49	134,5 %	-36 194	270 173,77
Tuet ja avustukset	7 000	18 919,01	270,3 %	-11 919	103 346,34
Muut toimintatuotot					
Vuokratuotot	393 427	401 024,48	101,9 %	-7 597	247 305,03
Muut toimintatuotot	0	18 874,66	0,0 %	-18 875	382,40
Muut toimintatuotot	393 427	419 899,14	106,7 %	-26 472	247 687,43
TOIMINTATUOTOT	861 793	811 016,65	94,1 %	50 776	995 021
TOIMINTAKULUT					
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot					
Maksetut palkat ja palkkiot	-1 147 229	-1 069 269,76	93,2 %	-77 959	-1 872 804,79
Jaksotetut palkat ja palkkiot	-1 000	9 205,40	-920,5 %	-10 205	-14 675,75
Henkilöstökorvaukset, henk.korjause	0	26 629,91	0,0 %	-26 630	32 203,03
Palkat ja palkkiot	-1 148 229	-1 033 434	90,0 %	-114 795	-1 855 278
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-232 075	-210 498,71	90,7 %	-21 576	-428 055,57
Muut henkilösivukulut	-35 610	-27 592,50	77,5 %	-8 018	-52 987,88
Henkilösivukulut	-267 685	-238 091,21	88,9 %	-29 594	-481 043,45
Henkilöstökulut	-1 415 914	-1 271 525,66	89,8 %	-144 388	-2 336 320,96
Palvelujen ostot					
Asiakaspalvelujen ostot	-289 531	-220 858,70	76,3 %	-68 672	-2 335 589,39
Muiden palvelujen ostot	-833 099	-997 793,29	119,8 %	164 694	-938 968,89
Palvelujen ostot	-1 122 630	-1 218 651,99	108,6 %	96 022	-3 274 558,28
Aineet, tarvikkeet ja tavarat					
Ostot tilikauden aikana	-496 426	-635 695,07	128,1 %	139 269	-536 316,82
Varastojen lisäys/vähennys	0	0,00	0,0 %	0	0,00
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-496 426	-635 695,07	128,1 %	139 269	-536 316,82
Avustukset					

Avustukset kotitalouksille	-14 000	-4 926,68	35,2 %	-9 073	-81 147,98
Avustukset yhteisöille	-92 800	-102 386,37	110,3 %	9 586	-116 770,29
Avustukset	-106 800	-107 313,05	100,5 %	513	-197 918,27
Muut toimintakulut					
Vuokrat	-76 550	-86 525,32	113,0 %	9 975	-69 156,74
Muut toimintakulut	-500	-43 136,83	8627,4 %	42 637	-4 317,56
Muut toimintakulut	-77 050	-129 662,15	168,3 %	52 612	-73 474,30
TOIMINTAKULUT	-3 218 820	-3 362 847,92	104,5 %	144 028	-6 418 588,63
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-2 357 027	-2 551 831,27	108,3 %	194 804	-5 423 567,15
Verotulot	1 780 000	1 819 338,50	102,2 %	-39 339	3 138 592,55
Valtionosuudet	664 030	677 218,00	102,0 %	-13 188	2 511 649,00
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	3 000	105,00	-100,0 %	2 895	33,19
Muut rahoitustuotot	26 200	30 976,01	118,2 %	-4 776	33 843,60
Korkokulut	-54 000	-60 841,15	112,7 %	6 841	-24 685,07
Muut rahoituskulut	-1 350	-1 435,20	106,3 %	85	-1 290,04
Rahoitustuotot ja -kulut	-26 150	-31 195,34	119,3 %	5 045	7 901,68
VUOSIKATE	60 853	-86 470,11	-142,1 %	147 323	234 576,08
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-183 790	-187 510,36	102,0 %	3 720	-213 631,36
Poistot ja arvonalentumiset	-183 790	-187 510,36	102,0 %	3 720	-213 631,36
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tuotot	0	23 720,13	-100,0 %	-23 720	32 717,15
Satunnaiset kulut	0	0,00	0,0 %	0	0,00
Satunnaiset erät	0	23 720,13	-100,0 %	-23 720	32 717,15
TILIKAUDEN TULOS	-122 937	250 260,34	203,6 %	127 323	53 661,87
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-122 937	-250 260	203,6 %	127 323	53 662

Luhangan kunta 1.1.-31.12.2023

Tuloslaskelman liitetiedot

Toimintatuotot (LTT1)	2023	2022
Yleishallinto	72 268,72	115 468,59 *
Sosiaali- ja terveystoimi	0,00	314 243,81 **
Opetus- ja kulttuuritoimi	13 547,78	10 495,70
Yhdyskuntapalvelut	160 138,01	193 468,30 ***
Liiketoiminta		
Liikevaihto	124 731,53	147 892,56 ***
Muut vars.toiminnan tuotot	401 024,48	213 452,52 ***
yhteensä	771 710,52	995 021,48

Verotulojen erittely (LTT2)	2023	2022
Kunnallisverotulo	912 807,49	2 034 847,47
Yhteisöveron tuotto	259 593,25	464 149,29
Kiinteistövero	647 111,97	639 769,53
yhteensä	1 819 512,71	3 138 766,29

Tuloveroprosentti / verovuosi

2015: 19,0

2016: 18,5

2017: 18,5

2018: 18,5

2019: 18,5

2020: 18,5

2021: 18,5

2022: 18,5

2023: 5,86

Valtionosuuksien erittely
(LTT3)

Valtionosuudet	715 827,00	2 194 605,00
Veromenetysten kompensaatio	151 926,00	499 405,00
Opetus-kult.toimen v.osuus	-190 535,00	-182 361,00
yhteensä	677 218,00	2 511 649,00

**Satunnaiset tuotot ja kulut
(LTT4)**

Pysyvien vastaavien myyntivoitto	16 415,37	24 925,39
Satunnaiset tuotot	7 304,76	7 791,76
Satunnaiset tuotot yhteensä	23 720,13	32 717,15
Satunnaiset kulut	0,00	0,00
Satunnaiset kulut yhteensä	0,00	0,00

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely (LTT5)

Osinkotuotot saman konsernin yhteisöiltä	0,00	0,00
Osinkotuotot muista yhteisöistä	29 316,51	28 753,11
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	0,00	0,00
Yhteensä	29 316,51	28 753,11

* yleishallinnon omat tuotot + kotikuntakorvaukset, jotka oli kirjattu kunnan alle

** Yhdyskuntatoimen alta siirretty sosiaalitoimen maksut + työllistämistuet

*** Näistä vähennetty rakennuslautakunnan myynti- ja vuokratuotot (ks. Alempaa)

*** Rakennuslautakunnan liiketoiminnan myyntituotot

*** Rakennuslautakunnan vuokratuotot

Luhangan kunta

	v.2023	v.2022	v. 2021	v.2020	v.2019
Asiakaspalveluiden ostot, ulkoiset	220 858,70	2 335 589,39	2 394 642,14	2 144 140,36	2 456 584,15
Muiden palveluiden ostot, ulkoiset	933 353,05	938 968,89	855 720,97	851 786,56	796 618,58
Yhteensä	1 154 211,75	3 274 558,28	3 250 363,11	2 995 926,92	3 253 202,73

Luhangan kunta

	v.2023	v.2022	v. 2021	v.2020	v.2019
Asiakaspalveluiden ostot, ulk-sis	220 858,70	2 335 589,39	2 394 642,14	2 144 140,36	2 456 584,15
Muiden palveluiden ostot, ulk-sis	997 793,29	1 035 794,20	947 022,78	851 786,56	951 417,39
Yhteensä	1 218 651,99	3 371 383,59	3 341 664,92	2 995 926,92	3 408 001,54

LUHANGAN KUNTA 1.1.-31.12.2023

Käyttöomaisuus ja muut pitkäaikaiset sijoitukset**Aineettomat oikeudet ja aineelliset hyödykkeet**

	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Rakenteet ja laitteet
Hankintameno 1.1.2023	803 387,80	2 816 636,51	362 514,53
Lisäykset	5 571,00	0,00	52 083,36
Vähennykset	-1 047,58	-20 637,05	0,00
Saldo ennen poistoja	807 911,22	2 795 999,46	414 597,89
Poistot	0,00	-127 369,00	-53 935,48
Poistamaton hankintameno 31.12.2023	807 911,22	2 668 630,46	360 662,41

	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet
Hankintameno 1.1.2023	12 440,60	252,28
Lisäykset	10 597,18	0,00
Vähennykset	0,00	0,00
Saldo ennen poistoja	23 037,78	252,28
Poistot	-6 205,88	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.2023	16 831,90	252,28

Pysyvien vastaavien sijoitukset

	Osakkeet ja osuudet	Kuntayhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet
Hankintameno 1.1.2023	1 182 871,05	31 222,84	346 737,63
Lisäykset	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2023	1 182 871,05	31 222,84	346 737,63

	Lainasaamiset	Muut sijoitukset
Hankintameno 1.1.2023	203 439,51	66 535,21
Lisäykset	21 000,00	0,00
Vähennykset	-20 000,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.2023	204 439,51	66 535,21

Omistukset muissa yhteisöissä (LTT6)

Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus	Kuntakonsernin osuus			
			omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden tuloksesta	
Tytäryhteisöt						
As Oy Luhangan Kilpala	Luhanka	100 %	178 693,57	3 729,98	- 1 502,65	
As Oy Luhangan Pinteli	Luhanka	100 %	588 144,69	5 579,64	2 898,37	
As Oy Luhangan Luhangansato	Luhanka	78,65 %	212 640,43	29 783,72	- 1 817,87	
As Oy Tammijärven Tienristi	Luhanka	61,73 %	133 556,26	1 463,25	- 65,53	
Luhangan Vesihuolto Oy	Luhanka	100 %	225 042,32	236 817,81	- 61 630,85	
Yhteensä			1 338 077,27	277 374,39	- 62 118,53	
Kuntayhtymäosuudet						
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	Jyväskylä	0,2147 %	192 593,65	64 284,73	13 895,24	
Keski-Suomen liitto	Jyväskylä	0,219 %	1 659,70	3 914,33	361,97	
Yhteensä			194 253,35	68 199,06	14 257,21	
Yhdistelemättömät osakkuusyhteisöt						
As Oy Metsurinpolkka	Luhanka	34,10 %	51 608,47	149,00	673,06	
Yhteensä			51 608,47	149,00	673,06	
Saamisten erittely (LTT7)						
			2023		2022	
			pitkäaikaiset	lyhytaikaiset	pitkäaikaiset	lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä						
Myyntisaamiset			0,00	0,00	0,00	19 793,89
Lainasaamiset			183 439,51	0,00	169 939,51	0,00
Muut saamiset			0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä			183 439,51	0,00	169 939,51	19 793,89
Saamiset kuntayhtymiltä						
Myyntisaamiset			0,00	0,00	0,00	475,00
Siirtosaamiset			0,00	0,00	0,00	75 580,21
Yhteensä			0,00	0,00	0,00	76 055,21

Luhangan kunta 1.1.-31.12.2023

Oman pääoman erittely	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	1 917 062,99	1 966 119,55
Lisäykset tilikaudella	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00
Peruspääoma 31.12.	1 917 062,99	1 966 119,55
Muut omat rahastot		
Vahinkorahaston pääoma 1.1.	123 892,74	123 892,74
Siirrot rahastoon	0,00	0,00
Siirrot rahastosta	0,00	0,00
Vahinkorahaston pääoma 31.12.	123 892,74	123 892,74
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	2 677 998,75	2 624 336,89
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12	2 677 998,75	2 624 336,89
Tilikauden ali-/ ylijäämä	-250 260,34	53 661,86
Pääomat yhteensä	4 468 694,14	4 768 011,04

Pakollisten varausten erittely (LTT8)

	2023	2022
Muut pakolliset varaukset	61 713,00	61 713,00
Yhteensä	61 713,00	61 713,00

Tilikauden 2022 kuluksi asiakaspalvelujen ostoihin ja pakollisten varausten lisäykseksi on kirjattu KSSHP:n alijäämän kattamisvaraus

Pitkäaikaisen vieraan pääoman muutokset (LTT9)

	2023	2022
Lainat rahoitus ja vakuutuslaitoksilta		
Pääoma 1.1.	2 290 945,00	2 494 087,00
Vähennykset	-203 142,00	-203 142,00
Lisäykset	0,00	0,00
Pääoma 31.12	2 087 803,00	2 290 945,00
Muut pitkäaikaiset velat		
Pääoma 1.1.	16 500,00	16 500,00
Vähennykset	0,00	0,00
Lisäykset	0,00	0,00
Pääoma 31.12	16 500,00	16 500,00
Yhteensä	2 104 303,00	2 307 445,00

Seuraavan tilikauden lyhennykset	129 810,00	203 142,00
----------------------------------	------------	------------

Yli 5-vuoden kuluttua erääntyvät velat	1 568 543,00	1 710 573,00
--	--------------	--------------

Vieraan pääoman erittely (LTT10)

	2023		2022	
	pitkäaikaiset	lyhytaikaiset	pitkäaikaiset	lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöiltä				
Ostovelat	0,00	189,69	0,00	6 841,15
Yhteensä	0,00	189,69	0,00	6 841,15
Velat kuntayhtymiltä				
Ostovelat	0,00	0,00	0,00	92 541,49
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	92 541,49

Sekkilimiitti

	2023	2022
OP luotollinen sekkilimiitti	100 000,00	100 000,00
Danske Bank limiitti	100 000,00	100 000,00

Luotollisesta sekkilimiitistä käytössä vuonna 2023 0,00 €.

Danske Bank limiitistä käytössä vuonna 2023 0,00 €

Siirtovelkojen erittely

	2023	2022
Siirtyvät korot	7 440,81	5 364,65
Lomapalkkavelka	159 659,80	273 183,38
Siirtyvät palkat/ HYVAKS alue	0,00	12 641,92
Henkilösivukulujen jaksotukset	25 575,85	18 180,56
Muut siirtovelat	0,00	115 559,09
Vuokratakuut	752,79	1 131,79
Yhteensä	193 429,25	426 061,39

Luhangan kunta 1.1.-31.12.2023

Vakuudet ja vastuusitoumukset

Vastuusitoumukset (LTT11)

	Kunta		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Takaukset muiden puolesta				
Osuus KSSH:n takauksista	0,00	0,00	0,00	6 501,11
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	6 501,11

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista (LTT12)

	Kunta	
	2023	2022
Kuntien takauskeskus, osuus takauskeskuksen rahastosta	4 570,00	3 078,00
Kuntien takauskeskus, osuus takausvastuusta	5 740 714,00	5 322 145,00
Yhteensä	5 745 284,00	5 325 223,00

Vuokravastuut (LTT13)

	Kunta		Konserni	
	2023	2022	2023	2022
Vuokravastuut yhteensä	4635,84		0	1 862
siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	2317,92		0	1 862
siitä sopimukseen sisältyvät lunastusvelvoitteet	0	0	0	0

Leasingvuokrasopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuuta.

Luhangan kunta 1.1.-31.12.2023

Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

Henkilöstön määrä 31.12.	2023	2022
Yleishallinto	2	2,5
Perusturvatoimi	0	34
Tekninen toimi	6	12,5
Opetus- ja kulttuuritoimi	12	12
Yhteensä	20	61

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja puolueyhdistykselle tilitetty luottamushenkilömaksut (LTT14)

	2023	2022
Keskustapuolue, Luhangan kunnallisj.	1 118,00	1 450,00
Luhangan Kokoomus ry	861,50	907,70
Yhteensä	1 979,50	2 357,70

Tilintarkastajien palkkiot (LTT15)

	2023	2022
Mikkelin Tilintarkastus Oy	3 472,00	3 906,00

Konsernituloslaskelma

LUHANGAN KUNTA

KONSERNITULOSLASKELMA		1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toimintatuotot		1 060 733,23	3 233 217,31
Toimintakulut		-3 584 801,19	-8 307 498,33
TOIMINTAKATE		-2 524 067,96	-5 074 281,02
Verotulot		1 816 231,12	3 135 153,23
Valtionosuudet		677 218,00	2 511 649,00
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	2 511,03		4 738,13
Muut rahoitustuotot	-3 804,62		5 404,72
Korkokulut	-65 469,66		-43 891,75
Muut rahoituskulut	-3 387,12	-70 150,37	-3 869,02
VUOSIKATE		-100 769,21	534 903,29
Suunnitelman mukaiset poistot		-252 256,73	-410 690,17
Satunnaiset erät		23 720,13	64 470,90
TILIKAUDEN TULOS		-329 305,81	188 684,02
Tilinpäätössiirrot		-66,21	103,14
Tilikauden verot		-71,88	0,00
Vähemmistöosuudet		15 141,16	18 079,38
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)		-314 302,74	206 866,54

Satunnaiset tuottojen ja kulujen erittely	KONSERNI		KUNTA	
	2023	2022	2023	2022
Satunnaiset tuotot				
K-S Verkkoholding Oy *	7 304,76	7 791,76	7 304,76	7 791,76
Pysyvien vastaavien myyntivoit**	16 415,37	24 925,39	16 415,37	24 925,39
KSSHP Kiinteistöveron pal***	-	31 753,75	-	-
Satunnaiset kulut	18 685,75		18 685,75	
Nuorten itsenäistymisvarojen maksu Hyvinvointialueelle	-	-	-	-

* Keski-Suomen Verkkoholding Oy:n saneerausvelkojen takaisinmaksu kunnalle

** Työterveys Laineen osakkeen myynti 2022

** Lukkarilan kiinteistön myynti 2023

*** KSSHP:n v.2022 Kiinteistöveron palautus, Fimlab osakkeiden myynti

Konsernin rahoituslaskelma

LUHANGAN KUNTA			
KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA		31.12.2023	31.12.2022
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA			
TOIMINNAN RAHAVIRTA			
VUOSIKATE	-100 769,21		534 903,29
SATUNNAISET ERÄT	23 720,13		64 470,90
TILIKAUDEN VEROT	-71,88		0,00
TULORAHOITUKSEN KORJAUSET	-16 741,31	-93 862,27	-16 473,84
			582 900,35
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA			
INVESTOINTIMENOT	-68 251,54		-88 159,01
RAHOITUSOSUUDET INVESTOINTEIHIN	21 684,63		2 154,06
PYSYVIEN VASTAAVIEN LUOVUTUSTULOT	16 415,37	-30 151,54	35 606,82
			-50 398,13
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		-124 013,81	532 502,22
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA			
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET			
ANTOLAINASAAMISTEN LISÄYS	-21 000,00		-3 962,59
ANTOLAINASAAMISTEN VÄHENNYS	224 439,51	203 439,51	0,00
			-3 962,59
LAINAKANNAN MUUTOKSET			
PITKÄAJAISTEN LAINOJEN LISÄYS	0,00		-81 711,42
PITKÄAJAISTEN LAINOJEN VÄHENNYS	-276 147,05		-292 832,56
LYHYTAJKAISTEN LAINOJEN MUUTOS	-6 655,70	-282 802,75	23 748,44
			-350 795,54
OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET			
OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET		-25 228,46	41 195,68
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET			
TOIMEKSIANTOJEN VAROJEN JA PÄÄOMIEN MUUT.	9 362,05		8 834,07
VAIHTO-OMAISUUDEN MUUTOS	-4,99		2 349,80
SAAMISTEN MUUTOS	54 595,33		-202 367,22
KOROTTOMIEN VELKOJEN MUUTOS	-572 889,77	-508 937,38	54 303,84
			-136 879,51
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		-613 529,08	-450 441,96
RAHAVAROJEN MUUTOS		-737 542,89	82 060,26
KASSAVARAT 31.12.2023	1 675 960,14		2 489 456,97
KASSAVARAT 1.1.2023	2 413 503,03	-737 542,89	2 134 640,98
			354 815,99
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
Investointien tulorahoitus, %	-112,05 %		592,28 %
Lainanhoitokate	-0,54		1,46
Kassa riittävyys, pv	152		104
Asukasmäärä	701		693

Konsernitase

LUHANGAN KUNTA

KONSERNITASE	31.12.2023	31.12.2022
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	0,00	165 902,69
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	879 967,74	948 548,90
Rakennukset	2 906 326,35	4 521 569,38
Kiinteät rakenteet ja laitteet	801 638,32	875 732,97
Koneet ja kalusto	26 107,75	90 205,77
Muut aineelliset hyödykkeet	776,30	5 628,92
Keskeneräiset hankinnat	571,26	4 610,10
Aineelliset hyödykkeet	4 615 387,72	6 446 296,04
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	71 182,47	71 053,55
Muut osakkeet ja osuudet	347 151,73	393 675,93
Muut saamiset	66 799,86	92 545,97
Sijoitukset	485 134,06	557 275,45
PYSYVÄT VASTAAVAT	5 100 521,78	7 169 474,18
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	44 185,97	46 178,43
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	33 174,17	54 529,60
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	21 820,07	25 782,66
Lyhytaikaiset saamiset	140 388,91	584 187,57
Saamiset	162 208,98	609 970,23
Rahoitusarvopaperit	0,00	1 001,97
Rahat ja pankkisaamiset	1 675 960,14	2 488 455,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	1 871 343,29	3 153 956,80
VASTAAVAA	7 016 051,04	10 369 609,41

LUHANGAN KUNTA**KONSERNITASE 31.12.2023 31.12.2022****VASTATTAVAA****OMA PÄÄOMA**

Peruspääoma	1 917 062,99	1 966 131,46
Muut omat rahastot	663 648,57	627 151,42
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	1 657 217,54	1 552 180,29
Tilikauden yli/alijäämä	-314 302,73	206 866,54

OMA PÄÄOMA	3 923 626,37	4 352 329,71
-------------------	---------------------	---------------------

VÄHEMMISTÖOSUUKSET	2 938,25	749,53
---------------------------	-----------------	---------------

PAKOLLISET VARAUKSET

Eläkevaraukset	61 713,00	68 282,73
----------------	-----------	-----------

PAKOLLISET VARAUKSET	61 713,00	68 282,73
-----------------------------	------------------	------------------

TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	93 012,49	85 784,50
--------------------------------	------------------	------------------

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	2 205 469,06	4 390 046,09
--	--------------	--------------

Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	0,00	0,00
-------------------------------------	------	------

Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	207 456,00	89 690,56
--	------------	-----------

Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	521 835,87	1 382 726,29
-------------------------------------	------------	--------------

VIERAS PÄÄOMA	2 934 760,93	5 862 462,94
----------------------	---------------------	---------------------

VASTATTAVAA	7 016 051,04	10 369 609,41
--------------------	---------------------	----------------------

Konsernitaseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste	56 %	42 %
------------------	------	------

Lainat ja vuokravastuut % käyttötuloista	82,39 %	66,20 %
--	---------	---------

Lainakanta 31.12.2023	2 412 925,06	4 479 736,65
-----------------------	--------------	--------------

Lainat euroa per asukas	3 442,12	6 464,27
-------------------------	----------	----------

Asukasmäärä	701	693
-------------	-----	-----

Luhangan kunta 1.1.-31.12.2023

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

kvalt 19.12.1996 § 59

Aineettomat hyödykkeet	Poistomenetelmä	Poisto
Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset merno		
Perustamis- ja järjestelymenot	Tasapoisto	3 vuotta
Tutkimus- ja kehittämismenot	Tasapoisto	3 vuotta
Konserniliikearvo	Tasapoisto	5 vuotta
Liikearvo	Tasapoisto	5 vuotta
ATK-ohjelmistot	Tasapoisto	3 vuotta
Muut	Tasapoisto	3 vuotta
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelma		
Hallinto- ja laitosrakennukset	Tasapoisto	30 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Talousrakennukset	Tasapoisto	15 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset	Tasapoisto	20 vuotta
Asuinrakennukset	Tasapoisto	30 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	Menojäännöspoisto	20 %
Sillat, laiturit ja uimalat	Menojäännöspoisto	25 %
Muut maa- ja vesirakenteet	Menojäännöspoisto	20 %
Vedenjakeluverkosto	Menojäännöspoisto	10 %
Viemäriverkosto	Menojäännöspoisto	10 %
Kaukolämpöverkko	Menojäännöspoisto	15 %
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistus	Menojäännöspoisto	20 %
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	Menojäännöspoisto	20 %
Maakaasuverkko	Menojäännöspoisto	15 %
Muut putki- ja kaapeliverkot	Menojäännöspoisto	20 %
Sähkö-, vesi- yms laitosten laitoskoneet ja laitteet	Menojäännöspoisto	15 %
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	Menojäännöspoisto	20 %
Liikenteen ohjauslaitteet	Menojäännöspoisto	25 %
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	Menojäännöspoisto	25 %
Koneet ja kalusto		
Rautaiset alukset	Tasapoisto	15 vuotta
Puiset alukset ja muut uivat työkonet	Tasapoisto	8 vuotta
Muut kuljetusvälineet	Tasapoisto	5 vuotta
Muut liikkuvat työkonet	Tasapoisto	5 vuotta
Muut raskaat koneet	Tasapoisto	10 vuotta
Muut kevyet koneet	Tasapoisto	5 vuotta
Sairaala-, terveydenhuolto- yms laitteet	Tasapoisto	5 vuotta
ATK-laitteet	Tasapoisto	3 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	Tasapoisto	3 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat	Substanssipoisto	
Maa- ja vesialueet	Ei poistoa	

Luhangan kunta 1.1.2023 – 31.12.2023

Luettelo käytetyistä tilikirjoista 2023

Päiväkirja Ajettu Pro Economica -kirjanpitojärjestelmästä ja arkistoitu sähköisenä
Pääkirja Ajettu Pro Economica -kirjanpitojärjestelmästä ja arkistoitu sähköisenä

Kirjanpito		Käytetyt tositenumerot		
Avaava tase	001	001001		1001
Muistiot	002	002001	-	2162
Ostoreskontra/maksatus	101	011001	-	11240
Myyntireskontra/viitesuoritukset	151	015001	-	15348
Tilietosisitteet	201	025001	-	25318
Palkkakirjanpito				
Palkat	301	030001	-	30025
Ostoreskontra				
Kierrätettävät laskut	470	470001	-	472206
Myyntireskontra				
Yleishallinnon laskutus	601	610001	-	610002
Päivähoito	631	631000	-	631018
Kotihoito	632	632000	-	631999
Ruokahuolto	633	633000	-	633068
Sosiaalitoimen laskutus	639	639000	-	639007
Sivistystoimen laskutus	640	640000	-	640142
Teknisen laskutus	659	680001	-	680133
Jätelaskutus/vak.as.	660	690001	-	690324
Jätelaskutus/loma-asukkaat	661	700001	-	700840
Vuokrat	671	720001	-	720220
Vuokrat vanhustentalot	673	730001	-	730150
Vuokrat muut tilat	675	750001	-	750127

Luhangan kuntakonserni

Eliminointisisitteet	001	000001	-	000018
----------------------	-----	--------	---	--------

Päiväkirja Ajettu Pro Economica -kirjanpitojärjestelmästä ja arkistoitu sähköisenä

Pääkirja Ajettu Pro Economica -kirjanpitojärjestelmästä ja arkistoitu sähköisenä

Luhangan kunta 1.1.-31.12.2023

Tilinpäätöksen laatimista ja esittämistä koskevat liitetiedot

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettyinä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseessa hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Tilikauden 2022 kuluksi on kirjattu asiakaspalvelujen ostoihin ja pakollisten varausten lisäykseksi KSSHP:n alijäämän kattamisvaraus

Vuoden 2023 alusta voimaantulleen

hyvinvointialueuudistuksen myötä kunnan peruspääomaa on alennettu kunnan taseessa olleella Keski-Suomen Sairaanhoidopiirin kuntayhtymäosuudella. Lisäksi kunnan palveluksessa olleiden sote-henkilöstön lomapalkkavelka on kirjattu alas.

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty kaikki tytäryhteisöt sekä kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä. Osakkuusyhteisöjä ei ole yhdistetty.

Konsernitilinpäätökset laatimisperiaatteet

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet:

Konserniyhteisöjen keskinäiset saamiset ja velat on eliminoitu sekä kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset saamiset ja velat on eliminoitu prosenttiosuuksien mukaisesti.

Keskinäisen omistuksen eliminointi:

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu.

Vähemmistöosuudet:

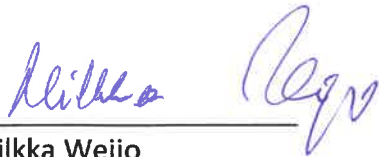
Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu:

Asunto-osakeyhtiöiden aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi.

Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Tilinpäätös on hyväksytty kunnanhallituksen kokouksessa 25.3.2024, § 39

Hilka Weijo
puheenjohtaja

Pirkko Vilkmän
varapuheenjohtaja

Martti Viinikainen

Marja-Leena Nurminen

Antti Aro

Ville Nyman

Hannu Nurminen

Tuomo Kärnä
kunnanjohtaja

Tarkastusmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on annettu tilintarkastuskertomus

Luhangassa 7. / 5. 2024

Mikkelin
Tilintarkastus Oy
Tilintarkastusyhteisö

Mika Mikkonen, tilintarkastaja JHTT, HTM

TILINTARKASTUSKERTOMUS 2023

Luhangan kunnanvaltuustolle

Olemme tarkastaneet Luhangan kunnan hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2023. Tilinpäätös sisältää kunnan taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja niiden liitetiedot sekä toimintakertomuksen. Lisäksi tilinpäätökseen kuuluva konsernitiilinpäätös sisältää konsernin taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja niiden liitetiedot.

Kunnanhallituksen ja muiden tilivelvollisten velvollisuudet

Kunnanhallitus ja muut tilivelvolliset ovat vastuussa kunnan hallinnosta ja taloushoidosta tilikaudella. Kunnanhallitus ja muu konsernijohto vastaavat kuntakonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Kunnanhallitus ja kunnanjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta ja siitä, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan kunnan tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Kunnanhallitus ja kunnanjohtaja ovat toimintakertomuksessa tehneet selkoa kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan järjestämisestä.

Kunnanhallitus ja kunnanjohtaja vastaavat myös sisäisen valvonnan järjestämisestä ja sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Olemme tarkastaneet tilikauden hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan mukaisesti olennaisten virheiden ja puutteiden havaitsemiseksi ja raportoimiseksi tarkastuksen tuloksina. Hallinnon tarkastuksessa olemme selvittäneet toimielinten jäsenten ja tehtäväalueiden johtavien viranhaltijoiden toiminnan lainmukaisuutta. Kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan järjestämisen asianmukaisuutta olemme tarkastaneet ottaen huomioon toimintakertomuksessa niistä esitetyt selonteot. Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet ja voidaksemme lausua sisäisen valvonnan järjestämisestä mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon kunnan sisäisen valvonnan tehokkuudesta. Lisäksi olemme tarkastaneet valtionosuuksien perusteista annettujen tietojen oikeellisuutta.

Olemme tehneet tarkastuksen riittävän varmuuden saamiseksi siitä, onko hallintoa hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa olemme tarkastaneet riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä eikä puutteita.

Tarkastuksen tulokset

Kunnan hallintoa on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti.

Kunnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta on järjestetty asianmukaisesti.

Valtionosuuksien perusteista annetut tiedot ovat oikeita.

Kunnan tilinpäätös ja siihen kuuluva konsernitiilinpäätös on laadittu tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti, kun huomioidaan että toimintakertomukseen ei sisälly täydellistä talousarvion toteutumisvertailua. Tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan tilikauden tuloksesta, taloudellisesta asemasta, rahoituksesta ja toiminnasta.

Lausunnot tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä

Esitämme tilinpäätöksen hyväksymistä.

Esitämme vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille tarkastamaltamme tilikaudelta.

Luhangassa 7. toukokuuta 2024

Mikkelin Tilintarkastus Oy

Tilintarkastusyhteisö

Mika Mikkonen

JHT, HT -tilintarkastaja

y-tunnus 0583048-4

Porrassalmenkatu 39 A

50100 MIKKELI

ASIAKAS	LUHANGAN KUNTA			
PÄIVÄT	VASTUULLINEN TILINTARKASTAJA	AVUSTAVAT TILINTARKASTAJAT		PÄIVÄT
	Mika Mikkonen	Sari Korkolainen		
26.9.2023	1	1		2
7.5.2024	1	1		2
			yhteensä	4
			suunnitelma	4
			erotus	
TILINPÄÄTÖS 2023	TULOSLASKELMA - toimintatuotot 0,75 milj. € (edellisvuonna 0,99 milj. €) - toimintakulut 3,29 (6,42) toimintakate – 2,55 (- 5,42) - verotulot 1,82 (3,14) - valtionosuudet 0,67 (2,51) - rahoitustuotot ja -kulut -0,03 (0,008) vuosikate -0,86 (0,234) - poistot 0,187 (0,213) - satunnaiserät 0,023 (0,032) tilikauden tulos -0,25 (+0,053) - tilinpäätössirrot nettoina 0 (0) Tilikauden alijäämä 0,25 (ylijäämä 0,053) Soteuudistus on vaikuttanut merkittävästi tuloihin ja menoihin, joten vertailtavuus edelliseen vuoteen on huono. Metsätuloja ei kertynyt vuonna 2023 (ed. 125 966 €). Vuosikatteen negatiivisuus osoittaa kriisiytynyttä taloutta. RAHOITUSLASKELMA Rahoitusasema on 789 791 € edellistä vuodenvaihdetta heikompi (ed. +414 103 €) vuosikatteen negatiivisuuden vuoksi. Pitkäaikaista lainaa lyhennettiin 203 142 € ja uutta lainaa ei nostettu. TASE Kunnalla on lainaa 2,29 milj. € (2,49 M €), joka on 701 asukasta kohti laskettuna 3 268 € (ed. vuonna 693 asukasta/3 599 €). Kunnan taseessa ei ole kertynyttä alijäämää. KONSERNITILINPÄÄTÖS Konsernivelat 3 442 €/asukas (ed. vuonna 6 464). Konsernitilinpäätöksessä ei ole alijäämää. Soteuudistus on vaikuttanut konsernin velkamäärään. P-analyysi Kunnan tilinpäätöksestä tehty yritysanalyysi on ohessa.			

Luhangassa 7.5.2024

Mika Mikkonen, JHT, HT

LUHANGAN KUNTA

7.5.2024 P-Analyzer

Luvut	1 000 e	Tilikausi/pituus	1-12/12	1-12/12	1-12/12	1-12/12	1-12/12
P - analyysi			2019	2020	2021	2022	2023
Liikevaihto, 12 kk			6 358	6 714	6 681	6 645	3 243
Liikevaihdon muutos				5,6 %	-0,5 %	-0,5 %	-51,2 %
Investoinnit (netto vuositasolla)				67	20	11	47
Liikevoitto, 12 kk			-212	639	283	13	-243
Nettotulos, 12 kk			-190	654	296	21	-274
Oikaistu liikevoitto, 12 kk			-212	639	283	13	-243
Sijoitettu pääoma (vuoden lopussa)			5 825	7 439	7 487	7 343	6 831
Sijoitetun pääoman tuotto (v loppu)			-2,9 %	9,1 %	4,2 %	0,6 %	-3,1 %
Oman pääoman tuotto (keskim)			-5,0 %	16,0 %	6,5 %	0,4 %	-5,9 %
Nettorahoituskulut / Liikevaihto			-0,3 %	-0,2 %	-0,2 %	-0,1 %	1,0 %
Omavaraisuusaste			50,0 %	55,0 %	56,9 %	56,7 %	61,1 %
Velat / Liikevaihto			59,3 %	53,9 %	53,5 %	54,9 %	87,6 %
Current ratio			1,35	2,11	2,35	1,98	2,58
Henkilöstö			57	53	61	53	21
Henkilökulut/henkilö, ´000			40	40	36	44	61
Nettotulos/henkilö, ´000			-3	12	5	0	-13

Kouluarvosana	7,1	8,6	8,1	7,7	7,7
Asteikko 4-10	Tyydyttävä	Hyvä	Hyvä	Tyydyttävä	Tyydyttävä

P - luku

Todennäköisyys, että yritys tarvitsee riskirahoitusta

Asteikko 0-100 %

(lähellä 100 % olevat luvut tarkoittavat konkurssiavaaraa)

P-luku lasketaan painokertoimin kuudesta eri tunnustuvasta

Lue soplivimman toimialan kohdalta:

(Kevyt) teollisuus ja palvelut

7	1	1	1	2
Erinomainen	Erinomainen	Erinomainen	Erinomainen	Erinomainen

**Metsä-/kemia-/perusmetalliteollisuus
(+ muu prosessiteollisuus)**

5	1	1	1	1
Erinomainen	Erinomainen	Erinomainen	Erinomainen	Erinomainen

Rakentaminen

22	1	8	12	18
Hyvä	Erinomainen	Erinomainen	Hyvä	Hyvä

Kauppa

9	1	1	1	3
Erinomainen	Erinomainen	Erinomainen	Erinomainen	Erinomainen

TERVEYSTODISTUS			Kriisi	Huono	Heikko	Välttävä	Tyydyttävä	Hyvä	Erinomainen
7.5.2024		Arvo							
P - luku									
	2019	7,0	*****	*****	*****	*****	*****	*****	**
mittaa luottokelpoisuutta	2020	1,0	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
ja yrityksen kykyä	2021	1,0	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
selviytyä omin voimin	2022	1,0	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
	2023	1,9	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
Kouluarvosana									
	2019	7,1	*****	*****	*****	*****			
mittaa liiketoiminnan	2020	8,6	*****	*****	*****	*****	*****	*****	
hyvyyttä	2021	8,1	*****	*****	*****	*****	*****	*	
	2022	7,7	*****	*****	*****	*****	*****		
	2023	7,7	*****	*****	*****	*****	*****		
Laitisen Z (v 2010)									
z= 0,6 x Rahoitustulos-%	2019	123,9	*****	*****	*****	*****	*****	*****	
+ 2,6 x Quick ratio	2020	145,3	*****	*****	*****	*****	*****	*****	***
+2,4 x Omavaraisuusaste	2021	1 202,4	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*****
mittaa luottokelpoisuutta	2022	143,2	*****	*****	*****	*****	*****	*****	**
	2023	151,7	*****	*****	*****	*****	*****	*****	***
Omavaraisuusaste									
	2019	50,0	*****	*****	*****	*****	*****	*****	
mittaa luottokelpoisuutta	2020	55,0	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*
ja laajentumiskykyä	2021	56,9	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*
	2022	56,7	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*
	2023	61,1	*****	*****	*****	*****	*****	*****	**
Velat / Liikevaihto									
	2019	59,3	*****	*****	*****	*****			
mittaa luottokelpoisuutta	2020	53,9	*****	*****	*****	*****	***		
ja laajentumiskykyä	2021	53,5	*****	*****	*****	*****	***		
	2022	54,9	*****	*****	*****	*****	**		
	2023	87,6	*****	*****	*****	*****			
Sijoitetun pääoman tuotto (v loppu)									
	2019	-2,9	*****						
mittaa liiketoiminnan	2020	9,1	*****	*****	*****	*****			
pitkän aikavälin	2021	4,2	*****	*****	*****				
kannattavuutta	2022	0,6	*****	***					
	2023	-3,1	*****						
Oman pääoman tuotto (keskim)									
	2019	-5,0	*****						
mittaa liiketoiminnan	2020	16,0	*****	*****	*****	*****	*****		
hyvyyttä omistajien	2021	6,5	*****	*****	*****				
näkökulmasta ja heidän	2022	0,4	*****						
halukkuutta lisäsijoituksiin	2023	-5,9	*****						
Vier pääoman takaisinmaksuaika, v									
	2019	35,5	*						
mittaa rahoittajien	2020	3,4	*****	*****	*****	*****	*****	*****	
kärsivällisyyttä	2021	5,4	*****	*****	*****	*****	*****		
(liikeriskiä)	2022	11,0	*****	*****	*****	**			
	2023								
Liikevaihdon muutos									
	2019								
	2020	5,6	*****	*****	*****	*****	*****	***	
	2021	-0,5	*****	*****	*****	*****			
	2022	-0,5	*****	*****	*****	*****			
	2023	-51,2	*						
Quick ratio									
	2019	1,3	*****	*****	*****	*****	*****	*****	
mittaa yrityksen kykyä	2020	2,1	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*
selviytyä lyhytaikaisista	2021	2,3	*****	*****	*****	*****	*****	*****	**
veloista pelkältä	2022	2,0	*****	*****	*****	*****	*****	*****	*
rahoitusomaisuudella	2023	2,5	*****	*****	*****	*****	*****	*****	**
Current ratio									
	2019	1,4	*****	*****	*****	*****	**		
mitta yrityksen kykyä	2020	2,1	*****	*****	*****	*****	*****	*****	
selviytyä lyhytaikaisista	2021	2,3	*****	*****	*****	*****	*****	*****	
veloista rahoitus- ja	2022	2,0	*****	*****	*****	*****	*****	*****	
vaihto-omaisuudella	2023	2,6	*****	*****	*****	*****	*****	*****	

(vain P-luku toimialakorjattu)